

Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027

Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid	Üldeesmärkide saavutamise näitajad				Algtase	Sihttase aastaks 2027
I. Julgeoleku kindlustamine	"Eesti 2035" mõõdik: Eestit turvaliseks riigiks pidavate elanike osakaal				90% (2022)	≥92%
II. Riigirahanduse jätkusuutlikkuse tagamine	"Eesti 2035" mõõdik: Hea valitsemise indeks (Worldwide Governance): valitsemise tõhusus				1,4 (2021)	≥1,2
	"Eesti 2035" mõõdik: TA kulud erasektoris				1% (2021)	2%
III. Rohereformide läbiviimine	"Eesti 2035" mõõdik: Kasvuhoonegaaside netoheide CO ₂ ekvivalenttonnides (sh LULUCF e maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse määruuse sektorid)				15,6 mln t	12,3 mln t
IV. Piirkondliku mahajäämuse vähendamine	"Eesti 2035" mõõdik: Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest				60,7% (2021)	>60,7%
V. Sissetulekute ebavõrdsuse vähendamine ja tervelt elatud aastate ning elua pikendamine	"Eesti 2035" mõõdik: Tervena elada jäänud aastad				mehed 54,9, naised 58 (2021)	mehed 59,8, naised 61,5
VI. Personaalse riigi väljaarendamine	"Eesti 2035" mõõdik: Avalike teenustega rahulolu: avalike digiteenustega rahulolu eraisikute seas				75% (2021)	83%
VII. Kvaliteetse hariduse tagamine	"Eesti 2035" mõõdik: Kolmanda taseme haridusega 25–34aastaste osakaal				43,9 (2022)	43,9 (2026)
Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid ja valitsusliidu aluspõhimõtted	Seos strateegias "Eesti 2035" toodud vajalike muutustega	Ülesanne	Vastutaja	Kaasvastutaja	Otsuse langetamise tasand	Tähtaeg
I. Riigikaitse ja laiapindne julgeolek						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):		"Eesti 2035" mõõdik: Eestit turvaliseks riigiks pidavate elanike osakaal (algtase 90% (2022), sihttase ≥92% (2027))				
		"Eesti 2035" mõõdik: Õnnetusjuhtumite, mürgistuste ja traumade tagajärjel hukkunute arv 100 000 elaniku kohta (algtase 70,25 (2021), sihttase ≤31,7 (2027))				
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
I.1. SÕJALINE RIIGIKAITSE						
1.1.1. Vastavalt julgeolekupoliitika alustele tagame neljaks aastaks pikaajalised riigikaitse kulud 3% SKP-st, millele lisanduvad liitlaste vastuvõtuga seotud kulud.	Riigikaitse arengukava 2022–2031 sõjalise kaitse osa uuendamise ettepaneku, sh täiendavate investeeringute ja kaitsevõime tugevdamise vahendite kinnitamine	kaitseminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023	
1.1.2. Teeme täiendavaid investeeringuid Eesti kaitsevõime tugevdamisse võttes arvesse Kaitseväe juhataja sõjalist nõuannet.	Riigikaitse arengukava 2022–2031 sõjalise kaitse osa uuendamise ettepaneku, sh täiendavate investeeringute ja kaitsevõime tugevdamise vahendite kinnitamine	kaitseminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023	
1.1.3. Peamisteks Kaitseväe arendussuundadeks on mitmekihilise õhutorje (sh droonitorje) võimekuse väljaarendamine, maaväe ja kaudtule tugevdamine ning laskemoonavarude suurendamine.	Eesti õhutorjekontseptsioon	kaitseminister		minister	september 2023	
1.1.4. Arvestades oluliselt halvenenud julgeolekuolukorda Euroopas, teise jalaväebrigadi harjutusvajadust, suurenevat liitlaste kohalolu Eestis ning praeguste harjutusväljade koormatust, arendame kiirendatud korras välja Nursipalu harjutusala. Selleks muudame seadust, et võimaldada riigikaitse erandi kasutamist, ja läheme edasi Nursipalu harjutusväljaku väljaehitamisele.	Relvaseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	kaitseminister	regionaalminister, justiitsminister, kliimaminister, rahandusminister, siseminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (4.05.2023)	

1.1.5. Kompensatsioonimeetmena maksame vajalike maade soetamisel inimestele õiglase hüvitise taasteväärtuse näol. Lähtudes tegelikest mõjudest kohalikele kogukondadele, teeme harjutusala mõjude leevenduspaketi, mis sisaldab pikaajalist tulumistasu, eriprogramme müra leevendamiseks ning täiendavat rahastust Kagu-Eesti turismi ja kultuuripärandi toetamiseks.	
1.1.6. Suurenenud riigikaitseinvesteeringutest peab osa saama ka Eesti kaitsetööstus. Selleks toetame Eesti kaitsetööstust ning arendame välja laskemoona-, relva- ja droonitootmist võimaldava tööstuspargi. Lisaks tihendame arenduskoostööd Kaitseväge ja kaitsetööstuse vahel ning parandame kaitsetööstuse krediidi- ja kapitalikaasamise võimalusi.	
1.1.7. Tõstame Kaitseliidu võimekust, suurendades muu hulgas maakaitse isikkoosseisu 20 000 inimeseni, tagades varustuse ja väljaõppekulud kaitse-elarvest ning suurendades Kaitseliidu instruktorite arvu vastavalt Kaitseväge juhataja ja Kaitseliidu ülema kokkuleppele.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse
1.1.8. Toetame Kaitseliidu mittesõjalist tegevust, mh arendame Naiskodukaitset ja noorsootööd. Arendame Kaitseliidu võimekust mittesõjalistes kriisides ja võimestame Kaitseliidu arendatavat võrgustikutööd.	
1.1.9. Taotleme koostöös Läti ja Leeduga NATO Balti õhukaitsemisioonide loomist sarnaselt Balti õhuturbemissioonidega.	
1.1.10. Looime Kaitseväge ja Kaitseliidu reservile tugineva keskselt juhitud digikaitsevõime ning kiirreageerimisüksuse inforuumis tegutsemiseks.	
1.1.11. Suurendame koos NATO ja EL-i partneritega vealuse kriitilise taristu seiret ja kaitset Läänemerele.	
1.1.12. Muudame ajateenistuse pikkust vastavalt Kaitseväge juhataja nõuandele. Teatud võimete arendustega seotud ajateenistus võib pikeneda kahele aastale.	
1.1.13. Tunnustame kaitsevaelasi, kes on riigikaitse arengule kaasa aidanud vähemalt 25 aastat.	

Vabariigi Valitsuse määrus "Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljaga seoses hüvitise maksmise tingimused ja kord"	kaitseminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
Eesti seisukohad EL laskemoona tootmise toetamise määruse kohta	kaitseminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
Eesti seisukohad EL ühishangete keskpika instrumendi läbirääkimisteks	kaitseminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2023
Tegevuskava riigikaitseinvesteeringute kasutamiseks Eesti kaitsetööstuse tugevdamiseks	kaitseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	september 2023
Riigikaitse arengukava, Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava ja teiste asjaomaste dokumentide muutmine	kaitseminister	siseminister	minister	detsember 2023
Riigikaitse arengukava, Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava ja teiste asjaomaste dokumentide muutmine	kaitseminister	siseminister	minister	detsember 2024
Ühistaotlus koostöös Läti ja Leeduga	kaitseminister	välisminister		täidetud (11.01.2023)
Analüüs ja ettepanekud riigi strateegilise kommunikatsiooni võimekuse arendamise kohta	riigisekretär	kaitseminister, siseminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
Eesti seisukohad EL uuendatud merendusjulgeoleku strateegia ja tegevuskava kohta	kaitseminister	kliimaminister, välisminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
Analüüs ja ettepanekud püsivat valmisolekut nõudvate võimete mehitatuse tagamiseks	kaitseminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
Tänuüritus riigikaitse arengule kaasa aidanud kaitsevaelastele	kaitseminister		minister	detsember 2023

1.1.14. Taotleme NATO üleselt kaitsekulude tõstmist 2,5% peale ja seisame selle eest, et liitlaste sõjalised võimed ja laskemoon oleks koostalitusvõimeline erinevate liitlasriikide vahel.		Tegevuspõhimõte				
1.1.15. Töötame selle nimel, et meie liitlased paigutaks meie piirkonda kõrgtehnoloogilisi relvastusteeme ja suurendaks eelpaigutatud varustuse ning laskemoona hulka.		Tegevuspõhimõte				
1.1.16. Tihendame kaitsekoostööd Soome ja Rootsi ning toetame neid igakülgset NATO-ga liitumisel.		Tegevuspõhimõte				
1.1.17. Võtame eesmärgiks kahekordistada vabatahtlikult ajateenistusse tulevate naiste arvu ja suurendame seeläbi sõjalisse kaitseesse panustavate naiste hulka.		Kaitseministeeriumi põhitegevuste eesmärkide sihttasemete tõstmine	kaitseminister		minister	juuli 2023
1.1.18. Rajame sõja- ja katastroofimeditsiini rahvusvahelise treening- ja arenduskeskuse Tartusse.		Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava 2024–2027 raames otsus vahendite eraldamiseks sõja- ja katastroofimeditsiini rahvusvahelise treening- ja arenduskeskuse rajamiseks	kaitseminister	tervisminister, siseminister	minister	juuni 2023
1.2. LAIAPINDNE JULGEOLEK JA SISETURVALISUS						
1.2.1. Lähtume Eesti julgeoleku tagamisel ja arendamisel avara julgeoleku käsitluse kontseptsioonist, mille kohaselt on julgeoleku ja kriisikindluse tagamine riigis ja ühiskonnas läbiv, pidev ja sihipärane tegevus.		Riigikaitse arengukava 2022–2031 uuendamine	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	detsember 2024
		Julgeolekupoliitika aluste uuendamine	riigisekretär	välisminister, kaitseminister, siseminister, majandus- ja infotehnoloogiainminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2025
1.2.2. Avar julgeolekukäsitlus peab peegelduma põhiseaduslike institutsioonide, täidesaatva riigivõimu, kohalike omavalitsuste, ettevõtete, organisatsioonide, kogukondade ja üksikisikute mõtlemises, valmisolekus, tegutsemises ja omavahelises koostöös.		Elanikkonnakaitse koolituse kava	siseminister	riigisekretär, kaitseminister, sotsiaalkaitseminister, tervise- ja haridus- ja teadusminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Päästeseaduse ja rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus	siseminister	välisminister	Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Crevox õppuste seeria	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	november 2023
		Päästeameti toetusvoor ja koolitused kohalikele omavalitsustele nende kriisivalmiduse suurendamiseks	siseminister		minister	märts 2024
		Analüüs ja ettepanekud süsteemse kriisivalmiduse koolituskava väljatöötamiseks kohalike omavalitsuste jaoks	siseminister	regionaalminister, riigisekretär, sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2024
	Analüüs ja ettepanekud üle-eesilise sireenisüsteemi laiendamiseks	siseminister		minister	aprill 2024	

		Analüüs ja ettepanekud Siseministeeriumi valitsemisala sõjaaja võimete edasi arendamiseks ja sõjaaja toimepidevuse suurendamiseks	siseminister		Vabariigi Valitsus	mai 2024
		Radikaliseerumise ennetamise tegevuskava	siseminister	haridus- ja teadusminister	minister	juuni 2024
		Asjaomaste seaduste eelnõud ja arendused elutähtsa teenuse osutaja taustakontrolliks direktiivi 2022/2557 (14. detsember 2022) ülevõtmiseks	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	detsember 2024
		Üleriigiline riskipilt	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	detsember 2024
		Elanikkonnakaitse pädevusmudel, mis on sisendiks riiklikesse õppekavadesse	siseminister	haridus- ja teadusminister	minister	märts 2025
1.2.3. Ühiskonna kriisikindluse suurendamiseks ja selgema kriisijuhtimise tagamiseks uuendame õigusruumi, võttes vastu tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse.		Hädaolukorra seaduse ja ehitusseadustiku muutmise seaduse (varjumise korraldus) eelnõu	siseminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	august 2023
		Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	august 2023
1.2.4. Töötame välja lahenduse laia riigikaitse, sh elanikkonnakaitse püsivaks rahastamiseks ning koostame laiapindse riigikaitse mittesõjaliste võimearenduste ja elanikkonnakaitse investeringuvajaduste kava.		Ettepanek laia riigikaitse, sh elanikkonnakaitse investeringuvajaduste kava jaoks	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	august 2023
		Ettepanek elanikkonnakaitse tegevuskava täiendamiseks	siseminister	riigisekretär, sotsiaalkaitseminister, tervise- ja sotsiaalminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
1.2.5. Tugevdame luure ja vastuluure võimekusi ning vajadusel ajakohastame julgeolekuasutuste seaduse.		Analüüs ja ettepanekud vastuluure võimekuse suurendamiseks	siseminister	kaitseminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
		Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise, eesmärgiga tugevdada tööstusjulgeolekut ja tasustada juriidiliste isikute menetlus	justiitsminister	siseminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
1.2.6. Vähendame desinformatsiooni levikut Eestis. Viime strateegilise kommunikatsiooni võimekuse ühtse juhtimise alla ja ehitame üles suutlikkuse kiiresti ja tõhusalt reageerida vaenulikele infooperatsioonidele.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse	Infoühiskonna teenuse seaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu Eesti õiguse Euroopa Liidu määrusega (EL) 2021/784 vastavusse viimiseks	siseminister	justiitsminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Analüüs ja ettepanekud riigi strateegilise kommunikatsiooni võimekuse arendamise kohta	riigisekretär	siseminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
1.2.7. Ehitame idapiiri maismaataristu välja 2025. aasta lõpuks.		Ülevaade idapiiri väljajahitamisest	siseminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
1.2.8. Arendame sisekaitse koolitusüsteemi.		Analüüs ja ettepanekud Sisekaitseakadeemia taseme- ja täiendusõppe ning õpikeskkonna arendamiseks, sh politsei ametnike väljaõppe mahu suurendamiseks	siseminister	rahandusminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	september 2023

1.2.9. Suurendame õnnetuste ja korrarikkumiste ennetustööd läbi sihitatud teavitus- ja järelevalvetegevuste. Politsei ja pääste peavad oma tegevuses lisaks efektiivsele reageerimisele toimunud õnnetustele ja korrarikkumistele keskenduma nende ennetamisele mõistlike teavitus- ja järelevalvetegevuste abil.
1.2.10. Viime süüteomenetlused täielikult digitaalsele kujule, et vabastada politsei ressursi menetlustoimingute vormistamise arvelt.
1.2.11. Suurendame kohaliku omavalitsuse võimalusi panustada avaliku korra tagamisse. Kehtestame selleks kohaliku omavalitsuse korrakaitseametnikule kõrgemad nõuded ning anname õigused avalikku korda rikkivate joores isikutega tegelemiseks.
1.2.12. Kriisidega toimetuleku parandamiseks loome elanikkonnakaitse reservi, mis pakub läbi kogukondliku initsiatiivi täiendavat tuge Päästeametile ja tervishoiusüsteemile elanikkonnakaitse tagamisel.

Sisekaitse haridussüsteemi uuendamine	siseminister	rahandusminister, justiitsminister, haridus- ja teadusminister	minister	veebruar 2025
Analüüs ja ettepanekud valgekraelise kuritegevuse vastase võitluse ja kuritegevusega saadud varade äravõtmise võimestamiseks	siseminister	justiitsminister, rahandusminister	minister	juuni 2024
Elektroonilise side seaduse (ESS) eelnõu	siseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
Lähiuhtevägivalla ennetamise ja vähendamise tegevuskava 2024–2027	siseminister	justiitsminister, sotsiaalkaitseminister	minister	november 2023
Koduohutuse tegevuskava 2025–2028	siseminister	sotsiaalkaitseminister, terviseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	detsember 2024
Analüüs ja ettepanekud süüteomenetluse raames tekkivate rahaliste nõuete halduse üleandmiseks Maksu- ja Tolliametile	siseminister	rahandusminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
Süüteomenetluse digitaliseerimise tegevuskava elluviimine	siseminister, justiitsminister		minister	detsember 2026
Eelnõu suurendamiseks kohalike omavalitsuste korrakaitseõiguseid	siseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
Ettepanek elanikkonnakaitse tegevuskava täiendamiseks	siseminister	riigisekretär, sotsiaalkaitseminister, terviseminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
Ülevaade lisaeelarve abil loodavatest elanikkonnakaitse varudest	siseminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2023
Analüüs ja ettepanekud reservpäästerühmade, abidemiinierijate, vabatahtlike ja asendusteenistuse edasiarendamise kaudu elanikkonnakaitse reservi moodustamiseks PÄA juurde	siseminister	kaitseminister, sotsiaalkaitseminister, terviseminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
Arendame välja Siseministeeriumi reservüksuse ajateenistusest kõrvale jäänud, ajateenistuses sõjaväepolitsei õppe läbinutest ja väljaõppega politseiteenistuses mitteolevatest isikutest, kes pakuvad kriisiolukorras täiendavat valmisolekut avaliku korra ja turvalisuse tagamisel	siseminister	kaitseminister	minister	detsember 2024

2. Välispoliitika ja Ukraina toetamine						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Positsioon globaalse kohalolu indeksi edetablis (Elcano globaalse kohalolu raport) (algfase 82 (2021), sihttase ≤89 (2027))					
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
2.1. VÄLISPOLIITIKA JA DIPLOMAATIA						
2.1.1. Toetame Euroopa Liidu ja NATO selgetel kriteeriumidel põhineva laienemispoliitika jätkumist ning aitame võimestada Euroopa Liidu idapartnereid siseriiklikes reformides, demokraatia ja õigusriigi tugevdamisel.	Eesti eesmärgid NATO Vilniuse tippkohtumisel	välisminister	kaitseminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023	
	Eesti EL poliitika 2023–2025 prioriteetid	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
	Eesti arengukoostöö strateegia 2024–2029	välisminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023	
	Eesti seisukohad Euroopa Liidu laienemise kohta	välisminister		Vabariigi Valitsus	november 2023	
	Eesti eesmärgid NATO 2024 tippkohtumisel	välisminister	kaitseminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024	
2.1.2. Arendame igakülgselt koostööd USA kui strateegilise partneriga riigikaitstes, majanduses ja kultuuris.	Eesti-USA suhete tugevdamise tegevuskava	välisminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2023	
2.1.3. Eesti on Euroopa Liidu aktiivne liikmesriik, kes kaitseb ühtsust tähtsustades oma rahvuslikke huviseid õigusaktide loomisel, poliitiliste kujundamisel ja ellurakendamisel.	Liiklusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/738 (6. aprill 2022) ülevõtmiseks	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023	
	Tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/2100 (29. juuni 2022) ülevõtmiseks	terviseminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023	
	Raamatupidamiseseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2021/2101 (24. november 2021) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023	
	Eesti EL poliitika 2023–2025 prioriteetid	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
	Krediidiinkasso ja -ostjate seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2021/2167 (24. november 2021) ülevõtmiseks	rahandusminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
	Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2020/284 (18. veebruar 2020) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
	Liikluskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2021/2118 (24. november 2021) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
	Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/2523 (14. detsember 2022) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
	Ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2021/1187 (7. juuli 2021) ülevõtmiseks	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2023	
	Majandus- ja infotehnoloogiaministri määruste muutmise direktiivi (EL) 2022/2380 (23. november 2022) ülevõtmiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	september 2023	

Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2020/1828 (25. november 2020) ülevõtmiseks	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
Eesti põhimõtted ja poliitilised lähtekohad Euroopa Liidu ühtse välis- ja julgeolekupoliitika kohta	välisminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
Lülitusseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/362 (24. veebruar 2022) ülevõtmiseks	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2021/1883 (20. oktoober 2021) ülevõtmiseks (sinine kaart)	siseminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
Raamatupidamiseseaduse ja audiitoritegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/2464 (14. detsember 2022) ülevõtmiseks	rahandusminister	kliimaminister, regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
Eesti ja Saksamaa suhete tugevdamise tegevuskava	välisminister		Vabariigi Valitsus	märts 2024
Küberturvalisuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/2555 (14. detsember 2022) ülevõtmiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	aprill 2024
Eesti ja Poola suhete tugevdamise tegevuskava	välisminister		Vabariigi Valitsus	mai 2024
Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2020/285 (18. veebruar 2020) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	mai 2024
Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/542 (5. aprill 2022) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	mai 2024
Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/1556 (14. detsember 2022) ülevõtmiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2024
Eesti ja Prantsusmaa suhete tugevdamise tegevuskava	välisminister		Vabariigi Valitsus	november 2024
Välissteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu	välisminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
Eesti äridiplomaatia eesmärgid 2023	välisminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023

2.1.4. Tugevdame Eesti diplomaatilist võimekust, mis läbi dünaamilise, avatud ja motiveeritud välissteenistuse tagab parimal viisil Eesti julgeoleku, välismajanduslike huvide ja kodanike kaitse maailmas. Selleks uuendame välissteenistusseadust ja tugevdame strateegilise tähtsusega saatkondi.

2.1.5. Teostame aktiivset majandusdiplomaatiat, mis võimaldab meie ettevõtetel laiendada välisurgudele, toob sisse uusi investeeringuid ning loob tervikuna Eestile jõukust.

		Eesti äridiplomaatia eesmärgid 2024	välisminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
2.1.6. Eesti arengukoostöö fookuses on Euroopa Liidu idanaabruses demokraatliku ja õigusriigil põhineva turvalise ja majanduslikult eduka naabruskonna edendamine.		Eesti arengukoostöö strateegia 2024–2029	välisminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
2.1.7. Ühendame globaalse eestlaskonna, toetades ülemaailmse võrgustiku teket, et soovijad saaksid teavet Eestist ning panustada Eesti arengusse.		Üleilmse eestluse tegevuskava 2026–2029	välisminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2025
2.1.8. Tugevdame igakülgselt koostööd Põhjamaade ja Balti riikide vahel.		Põhjamaade ja Balti riikide suhete tugevdamise tegevuskava	välisminister		Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
		Reaalajamajanduse visiooni elluviimine, sh Põhja- ja Baltimaadega andmevahetuse projektide elluviimine	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	detsember 2025
2.2. UKRAINA TOETAMINE						
2.2.1. Seisame Euroopa Liidus Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonide karmistamise eest ja toetame Ukrainat nii majanduslikult, poliitiliselt kui ka sõjaliselt.		Eesti põhimõtted Ukraina vastu suunatud agressiooni käsitlemisel	välisminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Eesti sanktsioonipoliitika põhimõtted	välisminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu sanktsioonidest kõrvalehiilimise vältimiseks ja järelevalve tõhustamiseks	välisminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Venemaaga suhtlemise põhimõtted	välisminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2024
2.2.2. Toetame Ukraina saamist NATO liikmeks.		Eesti eesmärgid NATO Vilniuse tippkohtumisel	välisminister	kaitseminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Eesti eesmärgid NATO 2024 tippkohtumisel	välisminister	kaitseminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
2.2.3. Eesti toetab Euroopa Liidu laienemist ning liitumiskõneluste võimalikult peatset alustamist Ukraina ja Moldovaga.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse	Eesti seisukohad Euroopa Liidu laienemise kohta	välisminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
2.2.4. Panustame aktiivselt Ukraina ülesehitamise ja tegutsemise selle nimel, et Eesti avaliku ja erasektori kogemus, oskused ja ettevõtete potentsiaal leiaksid Ukrainas võimalikult laialdast kasutamist.		Lasteaia avamine Ovrutši linnas Žotomõri oblastis	välisminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Ukraina ülesehitamise põhimõtted	välisminister	rahandusminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023

2.2.5. Eesti jätkab rahvusvahelist koostööd selle nimel, et võtta Venemaa ja Putini režiimi võtmeisikud vastutusele agressioonikuritegude eest. Samuti tuleb tagada, et konfiskeeritud Venemaa varasid on võimalik kasutada Ukraina üleschitamiseks.	Seaduseelnõu külmutatud varade kasutuselevõtuks	välisminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
	Seisukohad ja tegevuskava rahvusvahelise eritribunali kohta	välisminister		minister	juuni 2023
	Venemaa rahvusvahelisel tasandil isoleerimise tegevuskava	välisminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023

3. Majandusareng ja innovatsioon

Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Hea valitsemise indeks (Worldwide Governance): valitsemise tõhusus (algfase 1,4 (2021), sihttase $\geq 1,2$ (2027))
	"Eesti 2035" mõõdik: TA kulud erasektoris (algfase 1% SKPst (2021), sihttase 2% (2027))

Valitsusliidu aluspõhimõtted

3.1. MAJANDUSKASV JA INNOVATSIOON

3.1.1. Juhime ja arendame innovatsiooni ökosüsteemi süsteemselt. Innovatsioonitrepp ja rohetrepp on kaks tööriista, mis aitavad ettevõtetel hinnata innovatsioonimahukust ja oma keskkonnajalajälge ning tõsta seeläbi oma konkurentsivõimet.	Võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks	Analüüs ja ettepanekud innovatsiooni ökosüsteemi süsteemse arendamise kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	oktoober 2023
		Turismi pikk vaade (valge raamat) rõhuasetusega sektori rohe- ja digipöördel	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kultuuriminister, regionaalminister, haridus- ja teadusminister, kliimaminister	minister	märts 2025
		TA riigieelarves arvestamise ja kajastamise meetodika	rahandusminister	haridus- ja teadusminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
3.1.2. Investeerime teadus- ja arendustegevusse vähemalt 1% SKP-st ja seame eesmärgiks, et erasektori teadus-arenduskulud on vähemalt 2% SKP-st.						
3.1.3. Võtame eesmärgiks, et 2% kõigist riigihangetest peab olema suunatud innovatiivsete lahenduste hankimisele.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Riigihangete läbiviimise strateegilised põhimõtted	rahandusminister	kliimaminister, sotsiaalkaitseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, riigisekretär, haridus- ja teadusminister, regionaalminister, terviseminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Analüüs ja ettepanekud innovatsiooni toetavate hangete 2% eesmärgini jõudmise, sh juhtimissüsteemi ja seire kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, riigisekretär	Vabariigi Valitsus	detsember 2023
		Riigi Kinnisvara AS omaniku ootused, mis sisaldavad alliansshanke katsetamise tingimust ning Riigi Kinnisvara AS hallatavatele hoonetele avaliku PPA raames taastuvelektri ostmist	rahandusminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2024

3.1.4. Kehtestame avalikus sektoris 2027. aastaks alampalgaks 60% mediaanpalgast. Seame eesmärgiks 2023. aasta mais kolmepoolse hea tahte kokkuleppe sõlmimise ametiühingute ja tööandjatega, et alampalk jõuaks 2027. aastaks 60%-ni mediaanpalgast ning et alampalk kasvaks keskmisest palgast kiiremini.	Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrseid võimalusi hariduses ning tööturul	Kolmepoolne hea tahte kokkulepe, mille eesmärk on, et alampalk jõuaks 2027. aastaks 60%-ni mediaanpalgast ning alampalk kasvaks keskmisest palgast kiiremini	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, regionaalminister	minister	juuni 2023
		Avaliku teenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu tagamaks avaliku sektori miinimumpalga tõus	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
3.1.5. Käivitame rakendusuringute keskuse koostöös ettevõtjate ja teadusasutustega. Suurendame rakendusuringute programmi rahastust vastavalt riiklikele fookusvaldkondadele.	Võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks	Analüüs rakendusuringute keskuse loomise mõjudest teadussüsteemile	majandus- ja infotehnoloogiaminister	haridus- ja teadusminister	minister	september 2023
		Finantseerimistehing AS Metrosert aktsiakapitali suurendamiseks rakendusuringute keskuse teenuste käivitamiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister	haridus- ja teadusminister	minister	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud ehitus- ja elamuvaldkonna TA-programmi loomiseks	kliimaminister	haridus- ja teadusminister	minister	aprill 2025
		Analüüs ja ettepanekud EISI finantsvõimekuse suurendamise kohta suurprojektide käendamisel	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	juuni 2023
3.1.6. Suurendame Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse finantsvõimekust suurprojektide käendamiseks, roheinvesteeringuteks ja Eesti ettevõtete välisriikidele laienemiseks.						
3.1.7. Muudame töötamise regulatsiooni kaasajaks ja paindlikuks. Töötamist puudutav seadusandlus peab kohanduma töötamise muutunud olemusega, kaasama tööturule võimalikult palju inimgrupe ja võimaldama paindlikku töökoormust ja -korraldust, tagades sotsiaalsed garantiid.	Valmistume tulevikutööks	Analüüs ja ettepanekud laevapere liikmete tööturu regulatsiooni ning sotsiaalsete garantiide muudatuste kohta	kliimaminister	sotsiaalkaitseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud töötushüvitiste tõhustamise võimaluste kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
		Muutuvtunni kokkulepete analüüs ja ettepanekud regulatsiooni kehtestamiseks koostöös sotsiaalpartneritega vastavalt katseprojekti mõjuanalüüsi tulemusele	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	jaanuar 2024
		Analüüs ja ettepanekud uutele töövormidele (juhtimis- ja kontrollorgani liikmete, ettevõtluskonto omanike, füüsilisest isikust ettevõtjate) töötuskindlustuskaitse laiendamise võimaluste kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	mai 2025
		Analüüs ja ettepanekud töövõimetoetuse tingimuste aja- ja asjakohasuse kohta pakutava sotsiaalkaitse piisavuse ja vähenenud töövõimega inimeste tööturule kaasatuse soodustamiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	september 2026

3.1.8. Tagame digiriigi toimimiseks ja turvariskide ennetamiseks iga-aastase baasrahastuse, et küberturve oleks kooskõlas tehnoloogia arengu ja ohupildiga. Seame konkreetsed digiriigi digitaalse jalajälje vähendamise ja energia kokkuhoiu eesmärgid.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Eesti seisukohad EL kübervaldkonna solidaarsusiniitsiatiivi kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Analüüs ja ettepanekud digiriigi jätkusuutlikkuse ning personaalse riigi toimimise kohta, arvestades küberturvalisuse vajadusi (tehnoloogia moderniseerimine, taakvarast vabanemine, riskijuhtimine ja infoturbe meetmed)	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud riski- ja turbejuhtimise ning jätkusuutliku teenuste arengu tagamise kohta kohalike omavalitsuste digitaliseerimisel	majandus- ja infotehnoloogiaminister, regionaalminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Riigi IKT-sektori rohestamise tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
3.1.9. Seame eesmärgiks, et Eesti on ettevõtlus- ja maksukeskkonna ning välislepingute poolest parim maa Euroopas, kus luua ja hoida ettevõtte peakorterit ning mille kaudu globaalselt hallata varasid.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Eesti seisukohad EL direktiivi eelnõu kohta, millega ütlustatakse maksejõuetusõiguse teatud aspekte	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Eesti seisukohad direktiivi kohta, millega parandatakse digitaalsete tööriistade ja menetluste kasutamist ühinguõiguses	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Välissuhtlemiseaduse muutmise seaduse eelnõu (välislepingute menetluse lihtsustamine)	välisminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
		Välislepingute menetluskeskkonna loomise algatamine ja andmekogu ajakohastamine	välisminister		minister	detsember 2023
		Analüüs ja ettepanekud ettevõtluskeskkonna edasiarendamise kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	jaanuar 2024
		Välislepingute analüüs ja ettepanekud Eesti ettevõtlus- ja majanduskeskkonna arendamiseks	välisminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	veebbruar 2024
		Analüüs ja ettepanekud laevanduspaketiga seotud maksumuudatuste kohta, et meremajandust tema eripäradest tulenevalt arendada ning soodustada laevafirmade ning muude merendusettevõtete peakontoreid Eestis	kliimaminister	rahandusminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	november 2024
		Analüüs ja ettepanekud sadama- ja logistikasektori uute kestlike ärimudelite kasutuselevõtmise toetamiseks	kliimaminister	rahandusminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	november 2025
Reaalajamajanduse visiooni elluviimine, sh Põhja- ja Baltimaadega andmevahetuse projektide elluviimine	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister	minister	detsember 2025		

3.1.10. Tegeleme süsteemselt Eesti ettevõtetele kapitali kättesaadavusega, sealhulgas soodustame pensionifondide raha investeerimist Eesti majandusse, et soodustada rahvusliku kapitali akumulatsiooni ja Eesti ettevõtete konkurentsivõimet.		Analüüs ja ettepanekud ettevõtetele kapitali kättesaadavuse suurendamise kohta	majandus- ja infotehnoloogiainminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2024
		Analüüs ja ettepanekud pensionifondide investeeringute, tasude ja kulude, sh mõju kohta Eesti ettevõtete kapitali kättesaadavusele	rahandusminister	majandus- ja infotehnoloogiainminister, sotsiaalkaitseminister	minister	oktoober 2024
	3.1.11. Analüüsime Rohelise Koridori loomise võimalust, millega soodustada kõrge lisandväärtusega investeeringuid läbi bürokraatia vähendamise, mis lühendab kõigi projekti elluviimiseks vajalike kooskõlastustega seotud menetlusaega.		Analüüs ja ettepanekud Rohelise Koridori loomise võimaluste kohta	majandus- ja infotehnoloogiainminister	regionaalminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus
3.2. PERSONAALNE RIIK						
3.2.1. Viime läbi eelarve revisjoni ja algatame null-eelarve reformi ehk ehitame riigieelarve üles nullist. Vaatame üle iga kuluartikli, et välja praakida ebavajalikud kulud ja kasutada eelarve raha võimalikult targalt ja säästlikult.		Riigieelarve revisjoni kava	rahandusminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	september 2023
3.2.2. Tekitame avatud e-riigi kui platvormi, millele ettevõtted, kodanike ühendused jt saavad luua uusi lahendusi.	Suurendame valitsemise tihtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Pilveteenuste turuplatsi teekaart ja strateegia	majandus- ja infotehnoloogiainminister	rahandusminister	minister	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud e-riigi koosloomelisuse suurendamiseks	majandus- ja infotehnoloogiainminister		minister	jaanuar 2024
		Ehituse e-hüppe toetamise tingimused ehitussektoris innovaatiliste digilahenduste loomise ja rakendamise soodustamiseks ning e-ehituse platvormil pakutavate teenuste laiendamiseks	kliimaminister		minister	jaanuar 2025
3.2.3. Toetame Riigi Teataja seaduste formaliseerimise protsessi viisil, mis võimaldab tekstidest genereerida küsimuse lahendamise või toimingureeglid, mida saab muuhulgas kasutada avaliku sektori teenuste tarkvaras.		Analüüs ja ettepanekud ning neist lähtuv katseprojekti kavand valitud seaduse või seadustiku ümberkujundamiseks	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiainminister, riigisekretär	minister	november 2023
3.2.4. Looe e-riigi mobiilirakenduse, mille kaudu riik jõuab informatsiooni ja teenustega personaalselt iga eestimaalasele.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Mobiilirakendus	majandus- ja infotehnoloogiainminister	regionaalminister, justiitsminister	minister	september 2023
3.2.5. Viime seaduste tasemel sisse nii eraisikute kui ettevõtete jaoks andmete ühekordse esitamise printsiibi.	Suurendame valitsemise tihtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Analüüs ja ettepanekud andmete ühekordse küsimise printsiibi efektiivsemaks rakendamiseks	majandus- ja infotehnoloogiainminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Asutuste ülene ettevõtjate aruandlusandmete standardiseerimine andmete riskasutuse ja andmete ühekordse küsimise printsiibi rakendamiseks	majandus- ja infotehnoloogiainminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	detsember 2025

3.2.6. Asendame avalduse esitamise kohustuse nõusolekuga teenuste puhul, kus riigil on selgelt ning üheselt teada kodaniku õigus vastavat teenust saada.		Analüüs ja ettepanekud teenuse saamise nõusolekupõhiseks muutmise kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
3.2.7. Viime lõpuni e-arvete juba planeeritud rakendamise avalikus sektoris ja toetame kõigiti digitaalse arveldamise täielikku rakendamist ka erasektoris. E-arve on elektrooniline suhtlus masinate vahel.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Eesti seisukohad EL digiajastu käibemaksu paketi kohta	rahandusminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Analüüs ja ettepanekud Eesti täielikuks üleminekuks Euroopa e-arvete standardile	rahandusminister		minister	juuni 2023
		Ettevõtjate toetamine ja koolitamine e-arveldamise lahenduste ja e-arvete standardi kasutuselevõtul	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	jaanuar 2025
3.2.8. Vaatame üle kõik riigi teenused, kaotame dubleerimised. Vaatame üle kogu juhtimise ministeeriumides, ametites ja sihtasutustes ning selle raames ka ametnikkonna hulga. Teeme e-valimised võimalikuks nutiseadmetes.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	E-valimiste nutiseadmetes võimaldamise lahenduse loomise kava ja tehniline prototüüp	majandus- ja infotehnoloogiaminister	justiitsminister	minister	august 2023
		Riigikogu valimise seaduse, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse, Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja rahvahääletuse seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (e-hääletamine)	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	august 2023
		Halduspoliitiliste muudatuste kavandamine lähtudes riigireformi analüüsist	rahandusminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Euroopa Parlamendi valimiste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2023
		Vanglate ja arestimajade tervishoiuteenuse mudeli kirjeldus vanglameditsiini korraldamise üleandmiseks Sotsiaalministeeriumile alates juulist 2024	terviseminister	justiitsminister	minister	detsember 2023
		Analüüs personaalse riigi efektiivsemaks juhtimiseks, sh on analüüsitud IT-majade juhtimist	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Vabariigi Valitsuse määruste "Vanglas kinni peetavatele isikutele tervishoiuteenuste osutamise korraldamise tingimused ja kord" ja "Vanglas kinni peetavale isikule riigieelarveliste võimaluste piires rahastatavate tervishoiuteenuste osutamise tingimused ja kord ning tervishoiuteenuste hulka kuuluvad tegevused" eelnõud	terviseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Analüüs ja ettepanekud tervishoiuteenuse osutajate (haiglad ja perearstid) infosüsteemide konsolideerimise tasuvuse kohta	terviseminister		minister	november 2024

3.2.9. Arendame digiriiki kasutajakeskselt ja uuendusi soosivalt, seades esikohale kasutajamugavuse nutiseadmes ning süsteemide ja teenuste turvalisuse. Võimaldame senisest enam personaalsele riigile omaseid teenus- ja otsustusprotsesse, tehisintellekti integreerimist andmepõhisesse otsustamisse.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Analüüs ja ettepanekud riigipilve kohustusliku kasutuselevõtu kontseptsiooni kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
		Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu (kaugtuvastuse võimaluse loomine)	välisminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
		Rahvastikuregistri visiooni uuendamine	siseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, haridus- ja teadusminister, regionaalminister, sotsiaalkaitseminister, terviseminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
		Eesti tehisintellekti tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister	riigisekretär, haridus- ja teadusminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Kasutajakesksete ja uuenduslike teenuste teekaardid	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	jaanuar 2024
		Andmevaldkonna tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister	riigisekretär, justiitsminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
3.2.10. Avaandmete vaba kättesaadavuse tagamiseks loome erinevate riigi andmekogude riskikasutuse võimalusi ja kasutajasõbralikke juurdepääse. Looime paremaid tingimused andmete riskikasutamiseks riigi- ja omavalitsuse tasandil.						
3.2.11. Koondame eesti.ee ettevõtja digivärvase ettevõtja jaoks olulisemad avaliku sektori teenused ja teenustega seotud informatsiooni, luues proaktiivseid või sündmusteenuste põhiseid lahendusi. Soosime tehisintellekti ja masinõppe laialdast kasutust.		Ettevõtjatele tehisintellekti baasil proaktiivsete teenuste loomine andmepõhiste äriotsuste tegemiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	jaanuar 2025
		Sündmusteenuste teekaart ja tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	jaanuar 2026
3.3. RAHANDUSPOLIITIKA						
3.3.1. Võtame eesmärgiks riigieelarve tasakaalu poole liikumise, vaatame üle nii riigieelarve tulu- kui ka kulupoole ja leiame kokkuhoituvõimalused.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Riigieelarve revisjoni kava	rahandusminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Riigieelarve (baas)seaduse muutmine finantsjuhtimise kvaliteedi parandamiseks, sh riigieelarve läbipaistvuse suurendamiseks, selgema õigusruumi ja eelarvedistsipliini tagamiseks ning finantsriskide paremaks juhtimiseks	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	september 2025
3.3.2. Viime läbi riigieelarve revisjoni koos nulleelarve põhimõtete ja suurendame eelarve läbipaistvust.		Riigieelarve revisjoni kava	rahandusminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	september 2023

3.3.3. Laiendame riigi ja kohalike omavalitsuste maksubaasi ja võtame senisest suurema fookuse tarbimise, saastamise ja vara maksustamisele.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Analüüs ja ettepanekud riigi ja kohalike omavalitsuste maksubaasi laiendamise kohta	rahandusminister	regionaalminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
3.3.4. Kaotame 2025. aastast üksikisiku tulumaksule praegu kehtiva maksuküüru ja tõstame tulumaksuvabastuse 700 euronit kuus.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Käibemaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	täidetud (11.05.2023)
3.3.5. Tõstame käibemaksu 2 protsendipunkti võrra 2024. aastal. Kaotame madalama käibemaksu erisuse majutusteenuste pakkujatele alates 1. jaanuarist 2025.		Käibemaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister	regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (11.05.2023)
3.3.6. Tõstame üksikisiku ja ettevõtte tulumaksu 2 protsendipunkti võrra 2025. aastal. Kaotame regulaarselt jagatavale kasumile kohalduva madalama tulumaksu määra.		Käibemaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (11.05.2023)
3.3.7. Kehtestame automaksu 1. juulist 2024.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Analüüs ja ettepanekud automaksu kehtestamiseks	rahandusminister	kliimaminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
3.3.8. Soosime maksupoliitika ringmajandust ja ressurside taaskasutust.		Analüüs ja ettepanekud keskkonna- ja ressursitasude kohta	kliimaminister	rahandusminister, regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
3.3.9. Maksustame pakendite ja plasti kasutamist eesmärgiga vähendada pakendijäätmete teket.		Analüüs ja ettepanekud keskkonna- ja ressursitasude kohta	kliimaminister	rahandusminister, regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
3.3.10. Jätame pahede ja tervisealase riskikäitumise maksustamist, vältides samal ajal piirikaubanduse teket.	Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	Tubaka, alkoholi ja hasartmängu täiendava maksustamise eelnõud	rahandusminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (11.05.2023)
3.3.11. Anname kohalikele omavalitsustele võimaluse kehtestada kohalikke makse.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Analüüs ja ettepanekud kohalike omavalitsuste maksubaasi laiendamise kohta	rahandusminister	regionaalminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
3.3.12. Vaatame üle keskkonna- ja ressursitasud ning maksustame raadamise.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister	regionaalminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Analüüs ja ettepanekud keskkonna- ja ressursitasude kohta	kliimaminister	rahandusminister, regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023

3.3.13. Suurendame hasartmängudest laekuvat riigi maksutulu.		Hasartmängu maksustamise seaduse muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	täidetud (11.05.2023)
3.3.14. Kaotame täiendava maksuvaba tulu laste, abikaasa ning eluasemealaeni intresside eest alates 2024. aastast.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi stjuuva toimimise	Käibemaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	täidetud (11.05.2023)
4. Haridus- ja teadusareng						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):		"Eesti 2035" mõõdik: Kolmanda taseme haridusega 25–34aastaste osakaal: (algtase 43,9 (2022), sihttase 43,9 (2026))				
		"Eesti 2035" mõõdik: Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64aastaste) osakaal (algtase 74,7 (2022), sihttase 75,5% (2026))				
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
4.1. EESTIKEELNE HARIDUS JA KOOLIKORRALDUS						
4.1.1. Muudame alus-, üld- ja kutsehariduse eestikeelseks vastavalt kehtivale seadusele.	Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul	Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
a) Viime 2024. aasta sügisest kogu Eesti alushariduse eestikeelseks, kus lapsed käivad ühises lasteaias, sõltumata nende kodusest keelest. 2024. aasta sügisest on igale lasteaialapsele tagatud eestikeelne või keelekümblusõpe vastavalt tema oskustele ja võimetele.		Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
b) Viime 2030. aastaks kogu Eesti põhihariduse eestikeelseks, kus lapsed käivad ühises koolis, sõltumata nende kodusest keelest. 2024. aasta sügisest on igale 1. ja 4. klassi alustavale muukeelsele õpilasele tagatud eestikeelne või keelekümblusõpe vastavalt tema oskustele ja võimetele. Ühtse Eesti kooli loomisel lähtume regionaalsetest eripäradest ja teadlaste esitatud soovitudest ning loome vajadusel nn vene koolile individuaalse üleminekukava.		Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
c) Kaasame lapsevanemaid üleminekul eestikeelsele haridusele. Tagame seoses üleminekul eestikeelsele õppele muu kodukeelega lastele koolides ja lasteaiades oma kultuuri ja emakeele õppimise võimaluse.		Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
d) Üleminekul eestikeelsele õppele seni vene- või mitmekeelse õppega koolides peab looma eeldused õpilaste aineteadmiste paranemisele.		Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
e) Tagame riigieelarvest raha eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava plaanipäraseks elluviimiseks.		Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
4.1.2. Võtame eesmärgiks tõsta nelja aastaga õpetajate palk 120%-le keskmisest palgast, sh suurendame diferentseerimisfondi osa.			Vabariigi Valitsuse määruse "Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord" muutmise eelnõu	regionaalminister	haridus- ja teadusminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus

	Muudame haridussüsteemi õppijast lähtuvaks ja paindlikuks	Vabariigi Valitsuse määruse "Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja töötasu alammäär" eelnõu	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	november 2024
4.1.3. Looma haridustöötajate karjäärimudelid koos asjakohase koormusarvestuse ja palgamudeliga. Pöörame eritählepanu õpetajate järelkasvu probleemi lahendamisele.		Ettepanekud abiõpetaja kutsestandardi väljatöötamiseks	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024
		Õpetaja karjäärimudeli põhimõtted ja kasutuselevõtu tegevuskava üld- ja kutsehariduses	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024
		Õpetajate järelkasvu tegevuskava elluviimine	haridus- ja teadusminister		minister	pidev tegevus
4.1.4. Tõstame kohustusliku kooliea 18. eluaastani, põhikoolijärgse hariduse või kutse omandamiseni. Muudatus hakkab kehtima 2024. aastal põhiharidust lõpetavatele õpilastele.		Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja kutseõppeasutuse seaduse muutmise eelnõu	haridus- ja teadusminister	sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	august 2023
4.1.5. Muudame kutsehariduse atraktiivsemaks, kutsekoolides õppijad saavad lisaks kutse omandamisele konkurentsivõimelise keskkohariduse (4-aastane õpe).	Viime inimeste teadmised, oskused ja hoiakud kooskõlla tööturu vajaduste ning majanduse struktuurimuutustega	Inseneriakadeemia käivitamine	haridus- ja teadusminister		minister	juuli 2023
		Uute kutsekeskhariduse õppekavade väljatöötamise tegevuskava	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024
4.1.6. Peame oluliseks haridusvaldkonna koostööd erasektoriga, et lahendada üheskoos valdkonna väljakutseid. Näiteks saab koostöös erasektoriga leida lahendusi paindlike õppeviiside arendamisel, luua kaasaegset õppematerjali ja kasvatada noorte inimeste huvi reaal- ja loodusteaduste vastu.		Tegevuspõhimõte				
4.1.7. Koolivõrk vajab selgemat korrastamist ja reegleid. Tõstame välja koolivõrgu rahastusmudeli, mis soodustab kodulähedaste lasteaed-alkkoolide kuni teise kooliastmega koolide pidamist. Kõik maakoolid 1.-6. klassis lähevad klassipõhisele rahastusele tingimusel, et seal õpib 3 aasta keskmisena 30 või rohkem last. Klassipõhine rahastus väheneb sujuvalt vahemikus 30 kuni 20 last.		Koolivõrgu rahastusmuudatuste kontseptsioon	haridus- ja teadusminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuli 2023
4.1.8. Tõstame koolijuhtimise kvaliteeti ja muudame koolijuhtide töölepingu tähtsajaliseks. Looma haridusjuhtide värbamis- ja hindamiskomisjoni, mis on haridusasutuse pidajatele toeks kvaliteetsete juhtide värbamisel ja juhtide kvaliteedi hindamisel.	Muudame haridussüsteemi õppijast lähtuvaks ja paindlikuks	Koolijuhi kompetentsi- ja karjäärimudeli rakendusplaan üld- ja kutsehariduses	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024

4.1.9. Vaatame üle senise hariduslike erivajadustega (HEV) laste õppekorralduse ja tugiteenuste põhimõtted ning otsime võimalusi, kuidas tugevdada kaasava hariduse korraldamist.		Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu	haridus- ja teadusminister	sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	märts 2024
		Ettepanekud abiõpetaja kutsestandardi väljatöötamiseks	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024
		Kaasava hariduskorralduse tõhususe uuring ja ettepanekud kaasavat hariduskorraldust edendavate meetmete kavandamiseks	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024
4.1.10. Keskkonna- ja kliimateadlikkuse suurendamiseks arendame roheoskusi ja -teadmisi kõikidel haridustasemetel ning elukestvas õppes. Keskkonnaharidus peab aitama igas vanuses õpilastel mõista keskkonnakriisi tekkimise põhjuseid ning olla orienteeritud lahendustele ehk kliimakriisi leevendamisele. Täiendame õppekavasid kestlikku arengut toetavate teadmistega.	Viime inimeste teadmised, oskused ja hoiakud kooskõlla tööturu vajaduste ning majanduse struktuurimuutustega	Analüüs ja ettepanekud kutseeaduse tervikteksti uuendamiseks	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024
		Loomeliikliku keskkonnahariduse programmi	kliimaminister	haridus- ja teadusminister	minister	mai 2024
		Kutse- ja kõrghariduse õppekavade analüüs keskkonnateadlikkuse seisukohast ja ettepanekud õppekavade arendamiseks	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2025
4.1.11. Suurendame mitteformaalse eestikeelse õppe võimalusi.	Muudame haridussüsteemi õppijast lähtuvaks ja paindlikuks	Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava uuendamine	haridus- ja teadusminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
4.2. KÕRGHARIDUS JA TEADUSRAHASTUS						
4.2.1. Investeeringe avalikke vahendeid teadus- ja arendustegevusse 1% SKP-st ning toetame ettevõtjaid, et erasektor investeeriks teadus- ja arendustegevusse vähemalt 2% SKP-st.	Võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks	TA riigieelarves arvestamise ja kajastamise meetodika	rahandusminister	haridus- ja teadusminister, majandus- ja infotehnoloogiainminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
4.2.2. Suurendame kõrghariduse tegevustoetust järgneval kolmel aastal 15% ja suurendame eraraha kaasamise võimalusi, et kasvatada kõrghariduse rahastamine 1,5%-ni SKP-st.	Parandame kõrghariduse kvaliteeti ja tõhustame selle rahastamist	Analüüs ja ettepanekud kõrghariduse rahastamise muutmiseks	haridus- ja teadusminister	siseminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
4.2.3. Toetame tasuta esimese eestikeelse kõrghariduse andmise jätkumist praeguses mahus. Anname ülikoolidele võimaluse kehtestada määratud juhtudel õppekoha tasu ka eestikeelses õppes.		Analüüs ja ettepanekud kõrghariduse rahastamise muutmiseks	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
4.2.4. Lubame seadusega küsida erandjuhtudel õppemaksu ka doktoriõppes.		Analüüs ja ettepanekud kõrghariduse rahastamise muutmiseks	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
4.2.5. Loomeliikliku võimaluse, et Eesti Töötukassa ümberõppetoetust saab kasutada õppemaksu tasumiseks.	Viime inimeste teadmised, oskused ja hoiakud kooskõlla tööturu vajaduste ning majanduse struktuurimuutustega	Töötukassa ümberõppe tingimuste uuendamine	majandus- ja infotehnoloogiainminister	haridus- ja teadusminister		september 2024

4.2.6. Laiendame paindlike tasuliste õpivõimaluste pakkumist (nt osakoormusega õpe, üheaastased magistrikavad).	Parandame kõrghariduse kvaliteeti ja tõhustame selle rahastamist	Täiskasvanute koolituse seaduse muutmise seaduse eelnõu	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	november 2023	
		Analüüs ja ettepanekud kutseseaduse tervikteksti uuendamiseks	haridus- ja teadusminister		minister	jaanuar 2024	
		Analüüs ja ettepanekud kõrghariduse rahastamise muutmiseks	haridus- ja teadusminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024	
		4.2.7. Töötame välja stiimulid ettevõtete kõrgharidusinvesteeringute kasvatamiseks.	Analüüs ja ettepanekud kõrghariduse rahastamise muutmiseks	haridus- ja teadusminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		4.2.8. Reformime õppelaenu süsteemi. Suurendame õppelaenu mahtu 6000 euroni õppeaastas ja pikendame tagasimakse perioodi.	Analüüs ja ettepanekud õppelaenu süsteemi muutmiseks	haridus- ja teadusminister	rahandusminister	minister	aprill 2024
4.2.9. Kahekordistame vajaduspõhise õppetootuse.	Analüüs ja ettepanekud vajaduspõhise õppetootuse tõstmiseks	haridus- ja teadusminister		minister	juuli 2023		
5. Keskkond ja elurikkus							
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Keskkonnatrendide indeks (algata 75 (2021), sihttase >75 (2027))						
	"Eesti 2035" mõõdik: Ringleva materjali määr (algata 15,1% (2021), sihttase 21% (2027))						
Valitsusliidu aluspõhimõtted							
5.1. ROHEREFORM JA RINGMAJANDUS							
5.1.1. Viime läbi rohereformi avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostöös. Üheskoos ettevõtjatega kujundame Eesti majandusmodeli kliimaneutraalseks ja kestlikuks. Rohereform on valdkondadelelene – iga eelarveinvesteering peab viima meid kestlikuma keskkonnakasutuse ja majandusmodeli.		Analüüs ja ettepanekud keskkonnavaldkonna strateegiliste projektide elluviimiseks	kliimaminister	regionaalminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	september 2023	
		Rohepoliitika alaline ekspertide kogu	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	september 2023	
5.1.2. Võtame koostöös teadlaste, ekspertide, kogukonnaühenduste ja ettevõtjatega vastu kliimaseaduse ning loome kliimaeesmärkide saavutamiseks õigusselguse ja investeerimiskindluse. Selleks, et tagada kõigile osapooltele ettenähtavus ja õiguskindlus Eesti 2030 kliimaeesmärkide täitmiseks ja 2050 kliimaneutraalsuse saavutamiseks, määratleme olulisemad sihttasemed, mis puudutavad erinevate elu- ja majandusvaldkondade tulevikku. Hindame koos ekspertkoguga perioodiliselt kliimaseaduse rakendamist.		Kliimaseaduse väljatöötamiskavatsus	kliimaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	november 2023	
		Koosloomekava kliimaseadusele	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023	
		Eesti seisukohad EL algatuse kohta, mis käsitleb 2040. aasta kliimaeesmärgi seadmist ja süsinikueelarvet perioodiks 2030–2050	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister, sotsiaalkaitseminister, haridus- ja teadusminister, regionaalminister, terviseminister	Vabariigi Valitsus	november 2024	

5.1.3. Rohelepp eesmärkide saavutamine on võimalik vaid kogu ühiskonna teadlikkust suurendades ning erinevaid huvirühmi kaasates. Suurendame kommunikatsiooni-, teavitus- ja kaasamistegevusi keskkonnaalaste väljakutsete selgitamiseks, ühisosa leidmiseks ning temaatilise arutelukultuuri parandamiseks.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Peamisi sihtgruppe kaasav rohepöörde kommunikatsioonistrateegia ja tegevuskava	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	september 2023
		Euroopa uue Bauhausi sihte elluviiva ja rohepöoret eestvedava ruumihariduse programm maast madalast	kliimaminister	kultuuriminister	minister	juuni 2024
		e-ehituse platvormi ja ehitatud keskkonna 3D kaksiku kaasamistöõriistad	kliimaminister	regionaalminister	minister	detsember 2024
5.1.4. Digitaliseerime jäätmemajanduse, et tagada kontroll jätmevoogude üle. Jõustame „saastaja maksab“ printsiipi. Looime inimestest lähtuvad jätmete sorteerimislahendused. Tõhustame pakendijätmete tootjavastutuse süsteemi toimimist ning seame müügi pakendi ringlussevõtu eelaldis sihtmäärade.		Eesti seisukohad EL pakendieeskirjade kohta	kliimaminister	regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Analüüs ja ettepanekud jäätmemajanduse digitaliseerimise kohta	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsus	kliimaminister	regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, justiitsminister	minister	september 2023
		Eesti seisukohad EL jätmete raamdirektiivi muutmise kohta toidu ja tekstiilijätmete puhul	kliimaminister	regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister, haridus- ja teadusminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
5.1.5. Ringmajanduse teekaardis seame suunad Eesti ringmajanduse arenguks (sh ringlussevõtu võimalused) üheskoos riigi, omavalitsuste, vabakonna ja ettevõtjatega. Suurendame põlevkivi kaevandamisjätkide ja kõrvalsaaduste jm materjali ringlussevõtu mh läbi riigihangete. Kõrvaldame takistused ehitusmaterjalide ja lammutusjäätmete taaskasutamisel, hõlbustame hoonete otstarbe muutmist.	Võtame kasutusele ringmajanduse põhimõtted	Analüüs ja ettepanekud aheraine kohustuslikuks kasutamiseks Rail Balticu ehitamisel	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Riigi jäätmekava	kliimaminister		minister	juuni 2023
		Riigihangete läbiviimise strateegilised põhimõtted	rahandusminister	kliimaminister, tervise- ja majandus- ja infotehnoloogiaminister, riigisekretär	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Keskkonna valdkonna arengukava	kliimaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	november 2023

		Analüüs ja ettepanekud põlevkivi töötlemisel tekkinud jäätmete kasutamise võimaluste kohta väetisena	regionaalminister	kliimaminister	minister	veebruar 2024
		Analüüs ja ettepanekud ehitiste, sealhulgas kultuuriväärtuslike, kohandatavusega arvestamiseks ning otstarbe muutmise hõlbustamiseks	kliimaminister	kultuuriminister, regionaalminister	minister	detsember 2025
5.1.6. Töötame riigiasutustele ja omavalitsustele välja digipüügi ja IT-sektori keskkonna jalajälje vähendamise programmi.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Keskonnahoidlikke IKT-valdkonna valikuid toetav rahastus- ja otsustusprotsess	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Riigi IKT-sektori rohestamise tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kliimaminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
5.1.7. Ringsete lahenduste arendamisel seame fookuse suure mõjuga majandussektoritele ehk ressursimahukatele tööstussektoritele – loome sihitud meetmed ja programmid, et aidata neil suurendada töhusust ja töötada välja materjalide kõrgemal tasemel väärindamise lahendusi.	Võtame kasutusele ohutu, keskkonnahoidliku, konkurentsivõimelise, vajaduspõhise ning jätkusuutliku transpordi- ja energiataristu	Ringmajanduse ressursi- ja energiatõhususe suurendamise meetme toetuse andmise tingimused	kliimaminister	regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	november 2023
5.1.8. Energiasõltumatuseks ja inimeste kulude kokkuhoiuks on prioriteet elamute ja hoonete renoveerimine, toetame seda EL-i vahenditest.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Korterelamute rekonstrueerimise ja energiatõhususe suurendamise toetusmeetmete tingimuste uuendamine	kliimaminister	kultuuriminister, regionaalminister	minister	juuni 2024
		Väikeelamute energiatõhususe suurendamise toetusmeetme tingimuste uuendamine	kliimaminister		minister	juuni 2024
		Analüüs ja ettepanekud hoonete rekonstrueerimise ja taastuenergialahenduste kasutuselevõtu regulatiivsete takistuste kohta	kliimaminister	justiitsminister	minister	juuni 2025
		Analüüs ja ettepanekud elamute omanikele pakutava nõustamisteenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks ning digitööriistad renoveerimisprotsessi hõlbustamiseks	kliimaminister		minister	detsember 2025
		Analüüs ja ettepanekud mitteiluhoonete energiatõhususe suurendamiseks ja rekonstrueerimise meetmete väljatöötamiseks	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	detsember 2025
		Teadusarendusprogrammi BuildEST elluviimine	kliimaminister		minister	pidev tegevus
5.1.9. Edendame ringmajanduse ärimudelite ja innovaatiliste ideede, näiteks jagamismajandus ja toode kui teenus kontseptsiooni ka riigi poolt pakutavate teenuste osas.	Pakume vajaduspõhist, kõiki transpordiliike hõlmavat ning koostoimivat transporditeenust	Eesti seisukohad EL direktiivi eelnõu kohta, millega edendatakse kaupade parandamist	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Ringmajanduse kestlike tootmis- ja tarbimismudelite meetme toetuse andmise tingimused	kliimaminister	regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, kultuuriminister	minister	november 2023
5.2. METSANDUS						

5.2.1. Võtame vastu koostatud metsanduse arengukava ja parandame metsandusandmete kvaliteeti, et senisest täpsemalt jälgida Eesti metsade seisundit. Seame sihiks, et majandusmetsade tagavara ei tohi väheneda. Eesmärgi saavutamiseks kiidame valitsuse tasandil 2023. aasta sügisel heaks metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	august 2023
		Metsanduse arengukava	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
		Analüüs ja ettepanekud metsaandmete kvaliteedi kohta	kliimaminister		minister	oktoober 2023
		Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
5.2.2. Koostame metsanduspoliitika põhialused aastani 2050, mis raamistavad kestliku metsakasutuse põhimõtted kooskõlas seatud kliimacesmärkidega.		Metsanduspoliitika põhialused aastani 2050	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2025
5.2.3. Metsade majandamine ja puudu väärindamine peab tervikuna tagama, et metsandusvaldkond on süsiniku siduja. Eesti puut tuleb väärindada maksimaalselt ja lõpptooted peavad olema maksimaalse süsiniku sidumisvõimega.	Suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust	Kliimaseaduse väljatöötamiskavatsus	kliimaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	november 2023
		Sektorite rohepöörde teekaartide väljatöötamise raamistik	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, regionaalminister	minister	november 2024
5.2.4. Kõik metsandusega seotud andmed peavad olema digitaalsed, avalikud ja olema seotud teiste riiklike andmebaasidega (PPA, Teedeamet, EMTA jne).	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Eesti seisukohtad EL metsaseire raamistiku kohta, mille eesmärk on hõlbustada avatud juurdepääsu täpsele teabele EL metsade seisundi ja majandamise kohta	kliimaminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud metsanduse ja kasvuhoonegaaside inventuuriga seotud andmete usaldusväärsuse kohta	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	veebruari 2024
		Analüüs ja ettepanekud metsandusega seotud andmete digitaliseerimise kohta	kliimaminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	mai 2024
5.2.5. Digitaliseerime kogu raietähtsuse ja sellega seonduva aruandluse. Raietähtsuse, raietööde ja raie lõpetamise andmed peavad kajastuma vahetult.		Analüüs ja ettepanekud metsandusega seotud andmete digitaliseerimise kohta	kliimaminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	november 2023

5.2.6. Hoiame asulatelähedast metsa ja puhkemetsi kui inimeste poolt kõrgelt väärtustatud elukeskkonda. Kirjeldame kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alade regulatsiooni seaduses.		Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	august 2023
5.2.7. Katsetame riigimetsa hoidmist ja majandamist kogukonnametsana ning püsimetsana KAH aladel.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnanohiuga arvestavalt	Riigimetsa Majandamise Keskuse omaniku ootused	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	august 2023
5.2.8. Üldjuhul on lageraie looduskaitsealadel piiratud.		Looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	august 2023
		Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
5.2.9. Puidu väärimiseks ja suurema lisandväärtuse saamiseks peame vajalikuks puidukeemia arendamist.	Suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust	Sektorite rohepöörde teekaartide väljatöötamise toetamiseks raamistik	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, regionaalminister	minister	november 2024
5.2.10. Maksustame metsa- ja põllumaade raadamist.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Analüüs ja ettepanekud metsamaade raadamise ja põllumajandusmaade muuks kasutamiseks muutmise maksustamise kohta	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
5.2.11. Analüüsime seniseid looduskaitseliste piirangute talumise hüvitamise põhimõtteid nii maaomanikele kui ka kohalikele omavalitsustele.		Analüüs ja ettepanekud looduskaitseliste piirangute talumise hüvitamise kohta	kliimaminister	regionaalminister, kultuuriminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	september 2024
5.3. LOODUSKAITSE JA ELURIKKUSE SÄILITAMINE						

5.3.1. Elurikkuse taastamiseks kaardistame tervikliku rohevõrgustiku üle kogu Eesti, kaasates looduskaitse erametsaomanikke, kohalikke omavalitsusi ja kogukondi kooskõlas EL-i elurikkuse strateegiaga. Peatame elurikkuse näitajate halvenemise, toetades looduskaitselikke maakasutust ja taastades elupaiku.		Ajakohastatud mullastikukaart	kliimaminister	regionaalminister	minister	veebruari 2024
		Looduse taastamise kava	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	november 2025
5.3.2. Üheskoos teadlaste ja erasektori esindajatega koostame Eesti turbapoliitika. Avatud ja korrastamata kaevandusalad ja jääksood on koormaks keskkonnale, samuti ei tohiks turvast kaevandada looduslikes soodes, sest see on vastuolus Eesti ja rahvusvaheliste suuniste ja kokkulepetega.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnanahoiuga arvestavalt	Riigimetsa Majandamise Keskuse omaniku ootused	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	august 2023
		Maapõueseaduse väljatöötamiskavatsus	kliimaminister		minister	aprill 2024
5.3.3. Parandame Eesti vooluveekogude – jõgede ja ojade – seisundit, samuti vaatame üle väinade seisukorra ja parendamise võimalused.		Meetme "Kalade kudemistingimuste parendamise toetus" toetuse andmise tingimused	regionaalminister	kliimaminister	minister	oktoober 2023
		Veemajanduskavade rakendamine veekogude hea seisundi saavutamiseks	kliimaminister		minister	pidev tegevus
5.3.4. Reformime keskkonnatasude süsteemi, et soosida saastamise vähendamist.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Analüüs ja ettepanekud keskkonna- ja ressursitasude kohta	kliimaminister	rahandusminister, regionaalminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
5.3.5. Käivitame merekaitse reformi ja koostame tegevusplaani kestliku sinimajanduse arendamiseks.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnanahoiuga arvestavalt	Analüüs ja ettepanekud merekaitse reformi käivitamiseks	kliimaminister	regionaalminister, siseminister, kaitseminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
		Kestliku sinimajanduse arendamise tegevusplaan	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, regionaalminister, siseminister, kaitseminister	minister	oktoober 2024
5.3.6. Uuendame harrastuspüügi ja kutselise kalapüügi tasusüsteemi.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Analüüs ja ettepanekud harrastuspüügi ja kutselise kalapüügi tasusüsteemi uuendamiseks	regionaalminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2024
5.4. RUUMIPLANEERIMINE						

5.4.1. Reorganiseerimise senise ruumilise planeerimisega tegelevate ametkondade struktuuriüksused tihteks maa- ja ruumiametiks.		Maaeluministeeriumi põhimääruse ja teiste seotud õigusaktide muutmine	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023	
		Ülevaade Maa- ja Ruumiameti moodustamise põhimõtetest ja eesmärkidest	regionaalminister	kliimaminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024	
		Ülevaade uuringust "Tervikliku ruumpoliitika kujundamine kvaliteetse ja jätkusuutliku elukeskkonna saavutamiseks"	kliimaminister	regionaalminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024	
5.4.2. MaRu nõustab mh kohalike kliimakavade koostamist, mis koos professionaalsema ruumiplaneerimisega aitab kohaneda kliimamuutustega, vältida segregeerumist, valmistuda tulevikuks ja hoida keskkonda.		Ülevaade Maa- ja Ruumiameti moodustamise põhimõtetest ja eesmärkidest	regionaalminister	kliimaminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024	
		Ehitusgiidi arendus, et tagada parem, selgem ja ühtlasem arusaam ehitusvaldkonna normidest	kliimaminister		minister	detsember 2024	
		e-ehituse platvormil digitööriistad suurte taristuprojektide paremaks planeerimiseks ja nendevaheliste konfliktide/lõikuvuste ennetavaks leidmiseks (infraBIM)	kliimaminister		minister	detsember 2024	
5.4.3. MaRu eesmärk on kvaliteetne elukeskkond nii linnas kui maal. Panustame kaasaegse ruumiplaneerimise parima praktika kasutamisele liikuvuse, taristu ja linnade arengus, et vähendada sundliikumisi, segregatsiooni, kulusid ja keskkonnajalajälge		Ülevaade Maa- ja Ruumiameti moodustamise põhimõtetest ja eesmärkidest	regionaalminister	kliimaminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024	
		Analüüs ja ettepanek juurdepääsuvõrkude väljaehitamise kiirendamiseks (viimane miil) erinevate toetusmeetmete rakendamise kaudu	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2023	
5.4.4. Lisame ehitus- ja planeerimiseseadusesse kvaliteetse ruumi põhimõtete järgimise kohustuse. Toetame ühistranspordikeskset kinnisvaraarendust ja säästvate liikumisviiside eelisarendamist.		Planeerimiseseaduse muutmise väljatöötamiskavatsus	regionaalminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	november 2023	
	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt		Analüüs ja ettepanekud, kuidas soodustada sidetaristu rajamist uutes elu- ja äripiirkondades ning riigi maanteed ja raudteede ehitamisel	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kliimaminister	minister	veebruar 2024
			Ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2024

		Analüüs ja ettepanekud eluasemepoliitika ajakohastamiseks lähtuvalt kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetest	kliimaminister		minister	detsember 2024
		Üleriigilise planeeringute menetlemise infosüsteemi PLANIS käivitamine e-ehituse platvormil ja selle teenuste riiklik harmoneerimine	regionaalminister	kliimaminister	minister	detsember 2025
		Harju maakonna maavarade teemaplaneering	regionaalminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	märts 2026
		Üleriigiline planeering "Eesti 2050"	regionaalminister	kliimaminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2026
		Rapla ja Pärnu maakonna maavarade teemaplaneering	regionaalminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	detsember 2026
5.4.5. Seame eesmärgiks renoveerida energiatõhusalt võimalikult suur osa meie hoonetest, sh avaliku sektori hooned. Rakendame projekteerimises ja ehituses hoonete elukaarepõhise CO2 hindamise meetoodika. Kehtestame avalikele ja ärihoonetele energiaklassi targa jälgimise kohustuse.		Ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2024
		Lahendused/juhendid ajalooliste hoonete energiatõhususe parandamiseks, mis arvestavad nende väärtuste säilimise ja muinsuskaitsete nõuetega	kliimaminister	kultuuriminister	minister	juuni 2025
		Reaalajas info Eesti hoonefondi energiatõhususe kohta nutikate lahenduste abil (dünaamiline energiamärgis)	kliimaminister		minister	detsember 2025
		Uutele hoonetele olulusringipõhise süsinikujalajälje hindamise nõude seadmine	kliimaminister	kultuuriminister, rahandusminister	minister	detsember 2025
		Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia	kliimaminister	kultuuriminister, rahandusminister	minister	pidev tegevus
5.4.6. Viime sisse põhimõtte, et uued avalikud hooned peavad eelistatult olema ehitatud puidust. See on kliimaneutraalne ehitus, mis loob süsinikulaod.		Rohepöörde eesmärkidele vastavad riigi kinnisvara arendamise ning haldamise põhimõtted	kliimaminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	märts 2025
		Analüüs ja ettepanekud hoonete tehase rajamise toetamiseks kooskõlas Euroopa uue Bauhausi põhimõtetega	kliimaminister	kultuuriminister, rahandusminister	minister	juuni 2025
		Uutele hoonetele olulusringipõhise süsinikujalajälje hindamise nõude seadmine	kliimaminister	kultuuriminister, rahandusminister	minister	detsember 2025
		Üleriigiline planeering "Eesti 2050"	regionaalminister	kliimaminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2026
6. Energeetika ja taristu						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):		"Eesti 2035" mõõdik: Taastuvenergia osakaal energia summaarses lõpptarbimises (algata 38% (2021), sihttase >50% (2027))				
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
6.1. ENERGIA VARUSTUSKINDLUS JA ROHEENERGIA						

6.1.1. Käsitleme taastuenergeetikat kui ülekaalukat avalikku huvi. Muudame kiiremaks taastuvvõimsuste planeerimise, rajamise ja võimaluse võrku pääseda. Määrame kriteeriumid ülekaaluka avaliku huvi projektide valikuks ning kiirendatud ja lihtsustatud korras ehitamiseks.	Võtame kasutusele ohutu, keskkonnahoidliku, konkurentsivõimelise, vajaduspõhise ning jätkusuutliku transpordi- ja energiataristu	Analüüs ja ettepanekud valikukriteeriumide kohta, millele peavad taastuenergiat tootvad projektid vastama, et nad panustaksid Eesti taastuenergia 2030. a eesmärgi saavutamisse, ning millega saavad sellised projektid arendamisel kiirendatud korras edasi liikuda	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Riigisiseseid õigusaktide muudatused seoses loamenetluse kiirendamisega, mis EL tasandil 2022. a lõpus kokku lepitati	kliimaminister	justiitsminister		juuni 2023
		Analüüs ja ettepanekud energiamajanduse arengukava ja riikliku energia- ja kliimakava ühildamise kohta	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
		Toetuse andmise tingimused KOVide suutlikkuse suurendamiseks taastuenergeetika planeerimisel	regionaalminister		minister	september 2023
6.1.2. Soosime ja rakendame erasektoris loodud võimalusi energiatarbe ning seeläbi tipukoormuse ja kulutuste vähendamisel, töötades EL-i tasandil selle nimel, et tarbimise juhtimise kompenseerimine toimuks elektriturul.	Lähme üle kliimaneutraalsele energiatootmisele, tagades energiasuutlikkuse	Eesti seisukohad EL elektriturureformi eelnõude kohta	kliimaminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	mai 2023
		Elektrituru seaduse muutmise seadus	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
6.1.3. Seame avaliku sektori eeskujuks kliimajalajälje vähendamisel.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Ülevaade kultuuri ja spordi keskkonnajalajälje mõõtmise ja vähendamise uuringust	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Määruse "Energiatõhususkohustuse jaotuskava" muutmine	kliimaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Riigi Kinnisvara AS omaniku ootused, mis sisaldavad rohepöörde eesmärkidele ja sisaldavad alliansshanke katsetamise tingimust ning Riigi Kinnisvara AS hallatavatele hoonetele avaliku PPA raames taastuvelektri ostmist	rahandusminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2024
		Analüüs ja ettepanekud riigiasutuste keskkonna- ja kasvuhoonegaaside jalajälje vähendamise kohta	kliimaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	märts 2025
6.1.4. Toetame tööstusettevõtteid energiaülemineku tegemisel ja ressursitõhususe parandamisel.	Võtame kasutusele ringmajanduse põhimõtted	Ressursitõhususe meetme toetuse andmise tingimused	kliimaminister	regionaalminister	minister	november 2023
		Meetmemääruse "Toetuse andmise tingimused ja kord tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamiseks" muutmine	kliimaminister		minister	jaanuar 2024
6.1.5. Langetame 2023. aasta jooksul analüüsipõhised otsused energiasüsteemi järgnevatel kümnendite valikutel. Taastuvelektri 100% eesmärgi täitmiseks korraldame hinnalae ja -põrandaga vähempakkumised, sh meretuuleparkide kiiremaks rajamiseks.		Analüüs ja ettepanekud, kas ja millises mahus on vaja meretuuleparkide tarbeks välja töötada spetsiifiline toetusmeede	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Elektrituru seaduse muutmise seadus	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
		Riiklik energia- ja kliimakava	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	veebruar 2025

6.1.6. Seame eesmärgiks, et Eestist saaks taastuenergiat eksportiv riik.	Lähme üle kliimaneutraalsele energiatootmisele, tagades energiapuulgeoleku	Riiklik energia- ja kliimakava	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	veebbruar 2025
6.1.7. Tuumaenergeetika töörühma raporti alusel otsustame, kas ja millises rollis võiks Eesti energeetikaportfellis olla tuumaenergia.		Analüüs radioaktiivsete jäätmete lõpladustuspaiiga rajamiseks	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
6.1.8. Taastuenergeetikaga proportsioonis pöörame tähelepanu salvestusvõimsuste rajamisele ning loome EL-i ühishuviks olevate strateegiliste energeetikaprojektide realiseerimiseks vajaliku garantiimehhanismi.		Tuumaenergia töörühma aruanne	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
6.1.9. Soodustame rohevesinikitehnoloogia arengut. Toetame geotermaleenergia uuringuid, samuti jääksoojuse, reovee ja merevee soojuse kasutamist kütteks ja jahutuseks.		Analüüs ja ettepanekud EL taastuenergia rahastamise mehhanismi (RENEWFM) kasutusvõimaluste kohta ning riigisiseste regulatsioonide muutmise kohta, et suurendada salvestusturu atraktiivsust	kliimaminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
6.1.10. Investeeringe võrguettevõtete koordineeritud plaani järgi võrkudesse eesmärgiga suurendada ilmastikukindlust, puhastada võrgud fantoomliitumistest, tugevdada ühendusi saartega ja anda võimalus liituda uutel tootmistel.		Elektrituru seaduse muutmise seadus	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	märts 2024
6.1.11. Viime lõpuni Elektrilevi eraldamise Eesti Energiast.	Ülevaade vesinikuteakaardi elluviimisest, geotermaleenergia ja vesiniku katseprojektide tulemustest	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2024	
6.1.12. Eraldame põlevkivi kaevandamise Eesti Energiast ja loome eraldi äriühingu, mis tagab võrdse ligipääsu põlevkivi ressursile kõikidele turuosalistele kulupõhise hinnaga. Eelistame uute kaevanduste avamisele olemasolevate kaevanduste ära kasutamist.	Ajakohastatud vesinikuteakaart	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	veebbruar 2026	
6.1.13. Ruumilise arengu ja töhusaia mitmetoostarbelise maakasutuse eesmärgil peab tulevikus nihkuma fookus suurtelt maapinnale paigaldatud päikeseparkidelt rohkem hoonetele ja rajatistele paigaldatavatele päikesepaneelidele.	Ülevaade Elektrilevi OÜ elektrivõrgu arengukavast	kliimaminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	november 2023	
6.1.14. Toetame kogukondade, maomanike ja ettevõtete hajutatud energiatootmisprojektide, sh mikrovõrkude väljaarendamist ja energiapuulgeoleku loomist.	Analüüs ja ettepanekud Eesti Energia restruktureerimise kohta	rahandusminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024	
	Maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2023	
	Analüüs ja ettepanekud Eesti Energia restruktureerimise kohta	rahandusminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024	
	Analüüs ja ettepanekud päikeseparkide toetamise tingimuste kohta	kliimaminister	regionaalminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2023	
	Analüüs ja ettepanekud kohalike omavalitsuste suutlikkuse suurendamiseks taastuenergeetika planeerimisel	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	september 2025	

6.1.15. Looma kodutarbijatele ja korteriühistutele elektritootjana fikseeritud hinnaga liitumise võimaluse 30 kW ulatuses.		Analüüs ja ettepanekud fikseeritud hinnaga liitumise võimaluse loomiseks 30 kW ulatuses	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
6.1.16. Võrke arendades võtame arvesse ka elektrisõidukite osatähtsuse kiirenevat kasvu ja sellega kaasnevat laadimisvõimaluste väljaarendamist.		Analüüs ja ettepanekud sõiduaudote ja veokite laadimisjaamade asukohtade, nende maksumuse ja erasektori ehitatavate jaamade ning mahupõhise laadimisvajaduse kohta	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
6.1.17. Rajame uusi välisühendusi Eesti energiakindluse kasvatamiseks.	Võtame kasutusele ohutu, keskkonnahoidliku, konkurentsivõimelise, vajaduspõhise ning jätkusuutliku transpordi- ja energiataristu	Ülevaade energiavõrkude välisühenduste rajamise kohta	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
6.1.18. Ühendame Eesti Mandri-Euroopa elektrivõrku hiljemalt aastaks 2025.		Analüüs ja ettepanekud Eesti Mandri-Euroopa võrku ühendamise kiirendamise kohta	kliimaminister	siseminister, välisminister, riigisekretär, kaitseminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (27.04.2023)
6.1.19. Toetame Läänemere meretuuleparkide elektrivõrgu rajamist ja lisamist Euroopa projektide hulka.		Analüüs ja ettepanekud Eesti uute välisühenduste rajamise kohta	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
6.1.20. Toetame Eesti ja Euroopa Liidu jaoks oluliste maavarade kasutuselevõtu uurimise jätkamist ning otsime võimalust keskkonda hoides luua Eesti rahvale seeläbi uut jõukust.	Suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust	Eesti seisukohtad EL kriitiliste maavarade määrase eelnõu kohta	kliimaminister	regionaalminister, välisminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Analüüs ja ettepanekud rohepöördeks vajalike kriitiliste toormete võimaliku kaevandamise ja tootmise kohta	kliimaminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
		Maapõueseaduse väljatöötamiskavatsus	kliimaminister		minister	aprill 2024
6.1.21. Aastaks 2027 teeme avaliku konkursi juhitava võimsusreservi hankimiseks.		Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu võimsusmehhanismi rakendamiseks	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2023
		Vähempakkumine juhitava võimsusreservi hankimiseks	kliimaminister		minister	veebuar 2025
6.1.22. Teeme gaasiturude dekarboniseerimise kava biogaasi turu laiendamiseks.	Lähme üle kliimanetraalsele energiatootmisele, tagades energiajulgeoleku	Eesti seisukohtad rasveokite heitenormide määrase kohta	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Toetuse andmise tingimused biometaani tootmise ja kasutuselevõtmise suurendamiseks	regionaalminister	kliimaminister	minister	juuli 2024
		Riiklik energia- ja kliimakava	kliimaminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	veebuar 2025
		Maagaasi dekarboniseerimise teekaart	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2024

6.1.23. Lõpetame puidu põletamise tööstuslikus elektritootmises ja teeme koostööd selle lõpetamiseks teistes Euroopa riikides, kuid kasutame biomassi kohalikes koostootmisjaamades. Toetame puidu kaskaadkasutust ja kasutamist kõrgema lisandväärtuse loomiseks, mitte energeetilise puidu ekspordiks.		Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2023–2025	riigisekretär		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Eesti seisukohad Euroopa Liidu 2040 kliimaraamistiku kohta	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2024
		Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2024
		Energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2024
6.2. TARISTU JA ÜHENDUSED						
6.2.1. Viime läbi liikuvusreformi ja sünkroniseerime erinevad transpordiliigid ning arendame nõudepõhist liikuvust. Tagame tasuta ühistranspordi lastele, eakatele ja puuetega inimestele.	Pakume vajaduspõhist, kõiki transpordiliike hõlmavat ning koostoimivat transporditeenust	Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu	regionalminister		Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
6.2.2. Läheme edasi kokkulepitud mahus Tallinn-Tartu, Tallinn-Pärnu maanteedel liiklusohutike kohtade ümberehitamisega, kasutades 2+2 või 2+1 sõiduradade põhimõtet.		Riigiteede teehoiukava	kliimaminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
6.2.3. Jätkame Rail Balticu väljaehitamist.		Ülevaade ja ettepanekud Rail Balticu väljaehitamise kohta	kliimaminister	rahandusminister, regionalminister	Vabariigi Valitsus	aprill 2024
6.2.4. Tagame raudteetaristu korrashoiu ja kiiruste kasvu ning läheme edasi raudtee elektrifitseerimisega.	Võtame kasutusele ohutu, keskkonnahoidliku, konkurentsivõimelise, vajaduspõhise ning jätkusuutliku transpordi- ja energiataristu	Avaliku raudteeinfrastruktuuri arendamist suunav tegevuskava	kliimaminister	regionalminister	Vabariigi Valitsus	november 2024
6.2.5. Koostame üleriigilise rattastrateegia, mille eesmärk parandada rattaga liikumis- ja parkimisvõimalusi ning tagada senisest suurem jalgratturite ohutus igapäevases liikluses.		Suurlinnade jalgrattateede põhivõrkude ehitamise ja jalgratta parkimisvõimaluste parandamise toetuse andmise tingimused	kliimaminister	regionalminister	minister	oktoober 2023
		Rattastrateegia	kliimaminister	regionalminister	minister	märts 2025
6.2.6. Tagame parvlaeva- ja lennuühendused saartega vähemalt senisel tasemel ning analüüsime parandamisvõimalusi.		Analüüs ja ettepanekud parvlaeva- ja lennuühenduste parandamisvõimaluste kohta	regionalminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
6.2.7. Meremajanduse arendamiseks kaasajastame merenduse seadusandluse, arvestame valdkonna eripäradega ekspordigarantiide tingimuste puhul ning tähtsustame väikesadamate piirkondlikku rolli.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Merekeskkonnakaitse seaduse väljatöötamiskavatsus	kliimaminister	regionalminister	minister	jaanuar 2024

		Analüüs ja ettepanekud nüüdisaegse lootsiteenuse rakendamiseks Eestis	kliimaminister	kaitseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	märts 2025
		Analüüs ja ettepanekud merenduse õigusaktide korrastamiseks	kliimaminister	kaitseminister, sotsiaalkaitseminister, justiitsminister, välisminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	mai 2025
6.2.8. Turutõrkega piirkondades arendame riiklike meetmetega välja vabavõrguna pakiautomaatide võrgustiku, et tagada side ja teenuse pakkumise võimalused kogu riigis.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Analüüs ja ettepanekud vabavõrguna toimiva üleriigilise pakiautomaatide võrgustiku loomise kohta	regionaalminister		minister	mai 2024
6.2.9. Toetame Euroopa Komisjoni algatust viia raudteeliiklus Baltikumis üle Euroopa laiusega raudteele.	Võtame kasutusele ohutu, keskkonnahoidliku, konkurentsivõimelise, vajaduspõhise ning jätkusuutliku transpordi- ja energiataristu	Analüüs ja ettepanekud Eestis Euroopa rööpmelaiusega raudteele ülemineku kohta (uue TEN-T määruse nõue)	kliimaminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	november 2025
7. Regionaalpoliitika ja maaelu						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest (algata 60,7% (2021), sihttase >60,7% (2027))					
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
7.1. PIIRKONDLIK ARENG						
7.1.1. Suurendame kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat. Võimaldame kohalikele omavalitsustele suuremat paindlikkust kohalike maksude kehtestamisel.		Analüüs ja ettepanekud riigi ja kohalike omavalitsuste maksubaasi laiendamise kohta	rahandusminister	regionaalminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
7.1.2. Tasakaalustame omavalitsuste tulubaasi, et vähendada valglinnastumise ja regionaalse mahajäämuse negatiivseid mõjusid, arvestades mh rahvastiku jaotust ja töökohtade paiknemist		Analüüs ja ettepanekud kohalike omavalitsuste tulubaasi ümberkujundamiseks	regionaalminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
		Veeteenuse reformi strateegiline teekaart, et tagada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenuse toimepidevus ja jätkusuutlikkus	kliimaminister	regionaalminister	minister	juuni 2025
7.1.3. Vaatame kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kaasajastamise käigus üle kohalike omavalitsuste ja keskvalitsuse ülesannete jaotuse ning rahastuse.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	regionaalminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
		Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	regionaalminister	rahandusminister, siseminister, kultuuriminister, justiitsminister, terviseminister, sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
		Analüüs ja ettepanekud tuleviku kohaliku omavalitsuse mudelite alternatiividega	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2024

7.1.4. Soodustame toetuste jagamisel omavalitsuste koostööd. Motiveerime toetusmeetmete omavastutusmäärade ja mahtudega kohalikke omavalitsusi tegema koostööd ning leidma ühiseid investeringuobjekte.		Ülevaade omavalitsustele mõeldud toetusmeetmete tingimustest ja ettepanekud järgimiste sammude kohta	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
7.1.5. Tugevdame Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamisel ettevõtlustoeuuste regionaalse jaotamise põhimõtet. Selleks kehtestame suuremat regionaalset tasakaalu loovad tingimused toetuste taotlemiseks ja kasutamiseks eesmärgiga suunata Nutikam Eesti ja Rohelisem Eesti ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regioone.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Analüüs ja ettepanekud Nutikam Eesti ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetuste suunamiseks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone	majandus- ja infotehnoloogiaminister	haridus- ja teadusminister, kultuuriminister, rahandusminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
		Analüüs ja ettepanekud Rohelisem Eesti ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetuste suunamiseks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone	kliimaminister	rahandusminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Ülevaade regionaalse jaotamise põhimõtte rakendamisest Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamisel	regionaalminister	rahandusminister, kliimaminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, haridus- ja teadusminister	Vabariigi Valitsus	detsember 2023
7.1.6. Euroopa Liidu toetusmeetmete rakendamisel arvestame piirkondlike eripäradega, et vähendada piirkondlikku mahajäämist	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Terviseministri toetuse andmise tingimuste käskkirjade "Tervishoiuasutuste energiatõhusus" ja "Integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskused" kinnitamine (Kuressaare haigla ja Narva haigla)	terviseminister		minister	november 2023
		Ülevaade regionaalse jaotamise põhimõtte rakendamisest Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamisel	regionaalminister	rahandusminister, kliimaminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, haridus- ja teadusminister	Vabariigi Valitsus	detsember 2023
		Regionaalsete eripärade arvestamisele suunatud Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti regionaalsete nõukogude ja regionaalsete arengulepete katseprojekti elluviimine	regionaalminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	detsember 2024
7.1.7. Suurendame kohaliku omavalitsuse autonoomiat riigile kuuluva maa kasutuselevõtmisel. Kaardistame linnades ja asulates kasutuses mitteoleva riigimaa ning võõrandame selle ettevõtluse, kogukondlike ja avalike huvide täitmise eesmärgil kohalikele omavalitsusele.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnanahoiuga arvestavalt	Analüüs ja ettepanekud linnades ja asulates kasutuses mitteoleva riigimaa võõrandamise võimaluste kohta	regionaalminister	kliimaminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	november 2024

7.1.8. Laiendame Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) kaudu käivitatud eluaseme kaaslaenu pilootprogrammi kõigisse Eesti piirkondadesse. Pakume maapiirkonda kodu rajavatele peredele läbi MES-i ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaaslaenu ja käendusi.	Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika eesti rahva kestlikkuse ja heaolu tagamiseks	Eluaseme kaaslaenu meede	regionaalminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, kliimaminister	minister	oktoober 2023
		Analüüs ja ettepanekud eluasemepoliitika ajakohastamiseks lähtuvalt kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetest	kliimaminister		minister	detsember 2024
7.1.9. Vähendame väljaspool Tallinna ja Tartut ning nendega külgnevate omavalitsuste asustustsüste KredExi korterelamute rekonstrueerimistoetuse omaosalusmäära 30%-ni. Piloteerime kvartalipõhist renoveerimisprogrammi.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Korterelamute rekonstrueerimistoetuse toetuse andmise tingimuste muutmine	kliimaminister	kultuuriminister, regionaalminister	minister	juuni 2024
		Kvartalipõhise renoveerimisprogrammi katseprojekt	kliimaminister	regionaalminister	minister	september 2025
7.1.10. Avaliku ruumi kvaliteetsemaks muutmiseks jätkame nn kolemajade lammutamist ja loome avaliku ruumi parandamise programmi.		Analüüs ja ettepanekud kasutusest välja langenud ehitiste lammutustoetusega jätkamise kohta eesmärgiga suurendada materjali taaskasutamist	kliimaminister	kultuuriminister	minister	veebruari 2025
		"Hea avalik ruum" programmi elluviimine	kliimaminister	regionaalminister, kultuuriminister	minister	pidev tegevus
7.1.11. Teeme koostööd Lätiga, et parandada Valga/Valka koostööd ning ühiste teenuste väljaarendamist.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Analüüs ja ettepanekud Valga ja Valka vahelise koostöö edendamise võimaluste kohta kohalike omavalitsuste tasandil	regionaalminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	september 2023
7.1.12. Looime regionaalsete investeeringute programmi ja lõpetame Riigikogus nn katuserahade jagamise.	Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Analüüs ja ettepanekud regionaalsete investeeringute programmi loomiseks	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
7.1.13. Suurendame omavalitsuste IT-võimekust ja teadlikkust läbi nõustamise ning keskselt arendatavate teenuslahenduste pakkumise. Võtame eesmärgiks viia kohalike omavalitsuste ja riigi IT-süsteemid ja -teenused ühtsesse personaalse riigi süsteemi.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Analüüs ja ettepanekud omavalitsuste IT-võimekuse suurendamiseks ja paremaks integreerimiseks riigi IT-süsteemidega	majandus- ja infotehnoloogiaminister, regionaalminister		minister	november 2023
7.2. IDA-VIRUMAA						

7.2.1. Ida-Virumaaga seotud väljakutsete lahendamise paremaks juhtimiseks nimetame Ida-Virumaale ametisse valitsuse esindaja. Parandame Ida-Virumaa elukeskkonda, kaasates arhitektide ja EKA linnaruumi eksperte.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Ettepanek valitsuse paremaks esindamiseks Ida-Virumaal	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
7.2.2. Kiirendame Õiglase ülemineku fondi (ÕÜF) rahade kasutamist ning teeme vajadusel meetmed ümber, et need vastaksid rohkem piirkonna vajadustele. Tõstame ÕÜF-i võimaluste selgitamiseks venekeelset kommunikatsioonivõimekust.	Lähme üle kliimaneutraalsele energiatootmisele, tagades energiapüüetuleku	Meetmete "Ida-Viru ettevõtjate teadusmahukate tegevuste toetus" ja "VKEde investeringutoetus" toetuse andmise tingimused	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, regionaalminister	minister	juuni 2023
		Meetme "Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine" toetuse andmise tingimused	haridus- ja teadusminister	rahandusminister	minister	juuni 2023
		Meetmete "Ettevõtjate mitmekesistamise tugiteenused" ja "Tööleasumise toetamine ning täiend- ja ümberõppe toetamine" toetuse andmise tingimused	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, regionaalminister	minister	oktoober 2023
		Meetme "Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed" toetuse andmise tingimused	haridus- ja teadusminister	rahandusminister	minister	oktoober 2023
		Meetmete "KOV investeringud" ja "Piirkondlikud algatused" toetuse andmise tingimused	regionaalminister	rahandusminister	minister	oktoober 2023
		Meetmete "Ringmajanduse korraldamine", "Kaugkütte lahtisidumine põlevkivist", "Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus" ja "Eluslooduse kaitse ja kasutus" toetuse andmise tingimused	kliimaminister	rahandusminister	minister	oktoober 2023
		Õiglase ülemineku fondi meetmete elluviimise koordinaatsioon ja seire. Kommunikatsiooni- ja kaasamisplaan	rahandusminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	detsember 2023
7.2.3. Kaasajastame Euroopa Liidu vahendite toel Narva Haigla.	Lõimime personaalmeditsiini lahendused tervishoiusüsteemi igapäevategevustesse	Terviseministri toetuse andmise tingimuste käskkirjade "Tervishoiuasutuste energiatõhusus" ja "Integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskused" kinnitamine (Narva haigla)	terviseminister		minister	november 2023
7.3. MAAELU						
7.3.1. Tagame kodumaise toidu varustuskindluse ja määratleme toidu varustuskindluse elutähtsa teenusena.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse	Tsiviilkríisi ja riigikaitse seaduse eelnõu	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	august 2023
7.3.2. Otsime võimalusi toetada põllumehi ja toidutootjaid sihipäraselt suunatud erakorraliste toetustega või üleminekutoetusega. Säilitame põllumajanduses ja kalanduses kasutatavale diislikütusele EL-i lubatud minimaalse aktsiisimäära.	Kujundame pändliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	ÜPP meetmete toetuse andmise tingimused	regionaalminister		minister	november 2023

7.3.3. Motiveerime Eesti haridusastutusi osalema toidutootmise teadmispõhisemaks muutmises ja ettevõtjate vajadustele vastava järelkasvu koolitamisega. Tagame toidujulgeolekut toetava kõrghariduse tellimuse vastavalt OSKA raportile.	Võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks	Pikendatud haldusleping loomaarstiõppe kliinilise õppe tagamiseks	regionaalminister	haridus- ja teadusminister		jaanuar 2025
		Ülikoolide halduslepingute uuendamisel räägitakse läbi toidujulgeoleku tagamiseks vajalik õpe	haridus- ja teadusminister	regionaalminister		jaanuar 2026
7.3.4. Töötame välja väärtusliku põllumajandusmaa kaitse regulatsiooni. Panustame maaparandussüsteemide korrashoidu ning vaatame üle riigi põllumajandusmaa omandamise ja kasutusele andmise põhimõtted, et põllumajandusmaa jääks selle sihipärasele kasutajale.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse	Analüüs ja ettepanekud, et võimaldada riigi põllumajandusmaa omandamine ja kasutusele andmine isikule, kes tagab selle maa sihipärase kasutuse	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
		ÜPP maaparanduse meetme toetuse andmise tingimused	regionaalminister		minister	juuli 2024
		Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	regionaalminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2024
7.3.5. Piirame kolmandate riikide kodanikele ligipääsu põllu- ja metsamaa ostmisele ja rentimisele. Eesti julgeoleku tagamiseks kitsendame kolmandate riikide kodanike kinnisasja omandamise võimalusi.		Analüüs ja ettepanekud kolmandate riikide kodanikele ja juuridilistele isikutele, kelle omanike ringis on kolmandate riikide isikuid, põllu- ja metsamaa ostmise ja rentimise piiramise kohta	siseminister	regionaalminister, kliimaminister, kaitseminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
		Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse (KAOKS) eelnõu	siseminister	justiitsminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
7.3.6. Suurendame mahetoodangu eelistamist nügimismeetoditega. Jätkame laste tervislike toitumisharjumuste kujundamise toetamiseks mahetooraine kasutamise kompenseerimist koolides ja lasteaedades.	Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	Analüüs ja ettepanekud koolikava (haridusastutustes puu- ja köögivilja ning piima jagamise kava) toetuse rakendamise kohta	regionaalminister		minister	mai 2023
		Mahetoodete toetamise meetme toetuse andmise tingimuste täpsustamine	regionaalminister	kliimaminister, tervise- ja sotsiaalminister	minister	oktoober 2023
7.3.7. Jätkame kestlike põllumajandustavade juurutamist, mille tulemusena väheneb taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine.	Suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust	Eesti seisukohtad EL uue aretustehnika määruse kohta, mille eesmärk on kasutada sordiareetuses uusi geenitehnoloogia meetodeid	regionaalminister	kliimaminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
		Keskonnasäästlike põllumajanduspraktikate kasutamise toetuse andmise tingimused	regionaalminister	kliimaminister	minister	oktoober 2023
7.3.8. Otsime võimalusi kasutada avalikus toitlustamises senisest suuremas mahus kohalikku ja tervislikku toitu ning suurendame taimse toidu osakaalu.	Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	Analüüs ja ettepanekud avalikus toitlustamises senisest suuremas mahus kohaliku ja tervisliku toidu kasutamiseks, sh mahetoitu	regionaalminister	kliimaminister, tervise- ja sotsiaalminister	Vabariigi Valitsus	märts 2024

8.1.5. Leiame rahalised võimalused ERR-i uue maja ehitamiseks läbi Eesti Kultuurkapitali rahastusvõimaluste.		Analüüs ja ettepanekud ERRi uue maja võimalike rahastamismudelite kohta	kultuuriminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
8.1.6. Võtame vastu uue rahvaraamatukogu seaduse ja rakendame ühtset raamatukogusüsteemi kõikidele Eesti inimestele.		Rahvaraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu	kultuuriminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	märts 2024
		Kõikidele Eesti inimestele ühtse raamatukogusüsteemi kasutuselevõtmine	kultuuriminister		minister	detsember 2026
8.1.7. Võtame eesmärgiks parandada loovisikute sotsiaalsete garantiide süsteemi. Kaasajastame loovisikute ja loomeliitude seaduse. Avaliku sektori kultuuriasutused ja avaliku sektori poolt finantseeritud loometöö tasustamise osas võetakse suund töötasuvormidele, millega kaasnevad tööandjapoolsed maksude tasumised ja sotsiaalsed garantiid.	Valmistume tulevikutööks	Loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus, sh KULKA seaduse analüüsimine parandamiseks loovisikute sotsiaalsete garantiide süsteemi	kultuuriminister	rahandusminister, terviseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister, sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
8.1.8. Toetame ja arendame teoste digitaliseerimist, mis on vajalik nii säilimise kui kättesaadavuse seisukohast. Selleks arendame kultuuriloomelise rahastamisvõimalusi, kaasates EL-i rahastust ning soodustame virtuaalloomelise arendamist.		"Kultuuripärandi digitegevuskava 2023–2029" elluviimine	kultuuriminister	haridus- ja teadusminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	pidev tegevus
8.1.9. Kaitseme laulu- ja tantsupidude traditsiooni, rahvuskultuuri ja pärimuskultuuri.		Ülevaade Eesti elanike kultuuripäranditeadlikkuse uuringu tulemustest	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Ülevaade museaalide hoiustamise teenuse konsolideerimisest, sh pärandihoidlate rajamise hetkeseisust	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Ülevaade ettevalmistavatest tegevustest pärandihoidlate rajamisel	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	august 2025
		Kultuuri arengukava 2021–2030 elluviimine	kultuuriminister		minister	pidev tegevus
8.1.10. Viime läbi muinsuskaitse objektide inventuuri. Muinsuskaitse peab olema omaniku initsiatiivi toetav ja hariv. Arhitektuuriväärtused ei tohi hävida omanikule seatavate bürokratlike takistuste ja ametnike põhjendamatute nõudmiste tõttu ega ka omaniku teadmatuse, hoolimatuse või rahaliste raskuste tõttu.	Tagame elujõulise kultuuriruumi	Analüüs ja ettepanekud muinsuskaitseobjektide inventeerimiseks	kultuuriminister		minister	oktoober 2023
		Analüüs teiste riikide praktikatest erinevate toetusmeetmete puhul mälestiste omanikele ja nende rakendamise võimalustest Eestis	kultuuriminister		minister	oktoober 2024
		Muinsuskaitse seaduse muudatuste järeelhindamine	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	märts 2025
		Analüüs ja ettepanekud kultuurimälestiste registri integreerimiseks EHRiga	kultuuriminister	kliimaminister	minister	detsember 2025
		Ülevaade tehtud muinsuskaitseobjektide inventuurist	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2026

8.2.4. Töötame välja Eestile oluliste kõrge sportliku tasemega ja suure Eesti turundamise potentsiaaliga võistluste toetamise alused.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse	Analüüs ja ettepanekud kõrge sportliku tasemega rahvusvaheliste spordivõistluste Eestis korraldamise toetamise põhimõtete kohta	kultuuriminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
8.2.5. Töötame välja riiklikult tähtsate spordiobjektide rahastamise põhimõtted, võttes arvesse regionaalset tasakaalustatust, ning otsime neile rahastust.		Analüüs ja ettepanekud riiklikult tähtsate spordiobjektide rahastamise põhimõtete kohta	kultuuriminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
8.2.6. Arendame regionaalsete tervisespordikeskuste üleriigilist võrgustikku eesmärgiga luua kõigile liikumisvõimalused vabas õhus.	Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	Analüüs ja ettepanekud tervisespordikeskuste üleriigilise võrgustiku arendamiseks liikumisvõimaluste pakkumisel vabas õhus	kultuuriminister	regionaalminister	minister	aprill 2024
8.2.7. Seisame ausa spordi eest, arendades Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutuse edasiarendamist kompetentsikeskusena, et tagada efektiivne võitlus dopingus, kokkuleppemängude, väärkohtlemise ja teiste spordieetika probleemide vastu.		Tegevuspõhimõte				

8.3. LÕIUMINE

8.3.1. Tagame Ukraina põgenikele suunatud kohanemisteenused (erinevad jätkutegevused, sh kohanemiskoolitused ja eesti keele õpe).		Kohanemisprogrammi elluviimine	kultuuriminister		minister	pidev tegevus
8.3.2. Parandame venekeelses informatsiooni kvaliteetsete meediaväljaannete kättesaadavust.		Analüüs ja ettepanekud venekeelse meedia toetusmeetme kohta	kultuuriminister		minister	september 2023
8.3.3. Tagame eesti keele tasuta õppimise soovitud keeletasemel kõigile soovijatele igas vanuses ja keeleoskuses, olenemata Eestis elamise ajast. Parandame täiskasvanute eesti keele õpet sihtrühmade prioriseerimise ja online-õppeplatvormide arendamise toel.	Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul	Analüüs ja ettepanekud täiskasvanute eesti keele õppe kättesaadavuse suurendamiseks ning vajadusest sihtrühmi prioriseerida	kultuuriminister	haridus- ja teadusminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
		Kvalifikatsiooninõuetele mittevastava eesti keele oskusega haridustöötajate tasuta eesti keele õppe süsteemi käivitamine	haridus- ja teadusminister		minister	märts 2024
		Täiskasvanute eesti keele õpet toetavate e-lahenduste loomine: B2-taseme iseseisva e-õppe kursuse käivitamine, täiskasvanute eesti keele õpet koondava keskkonna loomine	haridus- ja teadusminister	kultuuriminister	minister	jaanuar 2026
8.3.4. Jätkame Ida-Virumaale suunatud meetmete toetamist läbi Ida-Virumaa programmi: kultuurisaadiku programm, residentuuride programm, kultuuri- ja spordiürituste toetamise programm.		Analüüs ja ettepanekud Kultuuriministeeriumi vastutusalas olevate Ida-Virumaale suunatud toetusmeetmete rakendamise kohta	kultuuriminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	september 2023

9. Sotsiaalpoliitika

Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Tervena elada jäänud aastad sünnimomendil (algtase mehed 54,9, naised 58 (2021), sihttase mehed 59,8, naised 61,5 (2027))
	"Eesti 2035" mõõdik: Püsiva suhtelise vaesuse määr (algtase 14,4% (2020), sihttase <=15,6% (2027))

Valitsusliidu aluspõhimõtted

9.1. SOTSIAALNE KAITSE

9.1.1. Hoiame keskmise vanaduspensionitulumaksuvaba.		Tegevuspõhimõte				
9.1.2. Soodustame inimeste pensioniks kogumist, selleks analüüsime võimalusi teise ja kolmanda pensionisamba paindlikumaks tegemiseks ning anname võimaluse tööandjapensioni loomiseks. Kasvatame inimeste teadlikkust võimalustest ja arendame finantsoskusi vanaduspõlveks valmistumisel ning loome personaalse konto pensionikogumise jooksuks jälgimiseks kõigis kolmes sambas.	Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	Pensionitarkuse strateegia ja tegevuskava	sotsiaalkaitseminister	rahandusminister	minister	juuni 2023
		Analüüs ja ettepanekud tööandjapensioni skeemi kohta	sotsiaalkaitseminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	mai 2024
		Kogumispensionide seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus	sotsiaalkaitseminister	rahandusminister	minister	september 2024
		Pensioni sündmusteenuse väljatöötamine	sotsiaalkaitseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister	minister	november 2025
9.1.3. Viime läbi erinevate peretoetuste ja vanemahüvitise tervikanalüüsi, et parandada toetuste ja teenuste eesmärgipärasust.	Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika eesti rahva kestlikkuse ja heaolu tagamiseks	Analüüs ja ettepanekud peretoetuste ja vanemahüvitise eesmärgipärasuse parandamise kohta	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister	minister	märts 2025
9.1.4. Kaasajastame toimetulekutoetuse meetodika. Analüüsime võimalusi koguda toimetulekutoetuse maksmiseks vajalikud alusandmed automaatselt, et luua kiire ja vajaduspõhine toetussüsteem.	Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (toimetulekupoliitika ajakohastamine)	sotsiaalkaitseminister	regionalminister	minister	jaanuar 2024
9.1.5. Jätkame hooldusreformi elluviimist ja läheme edasi koduhoolduse, teenusmajade rajamise ja isikukeskse teenuse pakkumisega erihoolekandes. Kehtestame hoolekandeteenuste kvaliteedinõuded.	Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi	Määruste "Täpsustatud nõuded ööpäevaringsele üldhooldusteenusele" ja "Täpsustatud nõuded koduteenusele" eelnõud	sotsiaalkaitseminister		minister	juuni 2023
		Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (erihoolekandes)	sotsiaalkaitseminister		Vabariigi Valitsus	november 2023
		Mõjuanalüüs hoolekandereformi elluviimisest	sotsiaalkaitseminister	regionalminister	minister	oktoober 2026
9.1.6. Arendame paindlikke hooldusteenuseid, et vähendada sealhulgas laste ja puudega täiskasvanute pere liikmete hoolduskoormust ning võimaldada erivajadusega inimeste aktiivset osalemist tööturul ja ühiskonnaelus.		Sotsiaalkaitseministri toetuse andmise tingimuste käskkirja "Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine" uuendamine	sotsiaalkaitseminister		minister	oktoober 2024
9.1.7. Arendame proaktiivseid sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid, mille puhul riik pakub teenust elustundmuste põhisel ja/või vajaduspõhiselt andmete alusel.		Pensioni sündmusteenuse väljatöötamine	sotsiaalkaitseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, rahandusminister	minister	november 2025
9.1.8. Looime sotsiaal-, töö- ja tervisevaldkonna standardiseeritud andmevahetuse, mis vähendab spetsialistide dubleerivaid tegevusi ning tagab inimestele kiirema ja kvaliteetsema abi.		Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsus	sotsiaalkaitseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, terviseminister	minister	mai 2023

		Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsus (e-tervise korralduse ja andmevahetuse aluspõhimõtted)	terviseminister		minister	jaanuar 2024
9.1.9. Tugevdame sotsiaalvaldkonna järelevalve võimekust, et tagada inimeste õiguste kaitse sotsiaalhoolekandes, ning võtame riskide tuvastamiseks ja maandamiseks kasutusele uudeid tehnoloogilisi lahendusi. Viime läbi personaalse riigi reformi, mille eesmärgiks on integreeritud ja ühtse tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande süsteemi loomine, mis põhineb personaalsel lähenemisel, proaktiivsel teenuste pakkumisel, inimese terviklikul hindamisel ning suurandmete nutikal kasutamisel inimeste heaolu nimel.	Lõimime tervishoiu- ja sotsiaalteenused inimesekeskselt	Lastekaitse seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus	sotsiaalkaitseminister		minister	juuni 2023
		Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsus (e-tervise korralduse ja andmevahetuse aluspõhimõtted)	terviseminister		minister	jaanuar 2024
		Sotsiaalkindlustusameti reorganiseerimise tegevuskava	sotsiaalkaitseminister	terviseminister	minister	juuni 2024
		Analüüs ja ettepanekud integreeritud sotsiaal- ja tervisevaldkonna korraldus- ja rahastusmudeli loomise kohta	sotsiaalkaitseminister, terviseminister		Vabariigi Valitsus	november 2024
9.1.10. Kujundame inimese vaatest ühtse abivajaduse hindamise süsteemi ja sealt lähtuva miinimumtasemel lahenduse – integreeritud sotsiaal-, tervishoiu- ja tööturuteenuste paketi, nii vahetu- kui teleteenuse.		Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (rehabilitatsioon)	sotsiaalkaitseminister		minister	november 2023
		Laste sotsiaal-, tervishoiu- ja haridusvaldkonna hindamiste konsolideerimise ettepanekud	sotsiaalkaitseminister	terviseminister, haridus- ja teadusminister	minister	aprill 2024
9.1.11. Viime Astangu kutserehabilitatsioonikeskuse SOM-i haldusalast HTM-i haldusalasse, eesmärgiga toetada erivajadustega noorte kaasamist kutsesuharidusse ja Astangu rolli haridusvaldkonna kompetentsikeskuseksena.	Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi	Perehüvitiste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (Astangu KRR üleviimine)	sotsiaalkaitseminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimääruste muutmine	sotsiaalkaitseminister, haridus- ja teadusminister	terviseminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
9.1.12. Viime läbi analüüsi sotsiaal- ja tervisevaldkonna avalike teenuste osutamise ja juhtumikorralduse uude korraldusmudeli väljatöötamiseks, mis tagaks tegevuste jätkusuutlikkuse ka tööjõupuuduse tingimustes. Tugevdame tõmbekeskuste rolli integreeritud sotsiaal-, haridus- ja terviseteeenuste osutamisel.	Lõimime tervishoiu- ja sotsiaalteenused inimesekeskselt	Analüüs ja ettepanekud tervise- ja sotsiaalteenuste pakkumise kohta piirkondlikul tasandil ning tõmbekeskuste mudel	sotsiaalkaitseminister, terviseminister	regionaalminister	Vabariigi Valitsus	september 2024

9.1.13. Käivitame teadus- ja välisraha toel sotsiaalhoolekande innovatsiooniprogrammi, eesmärgiga leida uued tehnoloogiad hooldusvajaduse ja -koormuse vähendamiseks.	Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi	Lähteülesanne sotsiaalhoolekandes innovatsiooni ja tehnoloogiakasutuse edendamiseks	sotsiaalkaitseminister		minister	jaanuar 2024
		Sotsiaalkaitseministri määrus avatud taotlusvoorude kohta elu- ja teenuskohtade kohandamiseks	sotsiaalkaitseminister		minister	oktoober 2024
9.1.14. Avalik ruum peab olema ligipääsetav kõigile Eesti elanikele ning elukeskkonna kujundamisel tuleb lähtuda ligipääsetavuse rakkerühma soovitudest.	Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt	Ehitisi puudutava õigusliku raamistiku ajakohastamise ettepanekud vastavalt ligipääsetavuse rakkerühma soovitudest	kliimaminister	regionaalminister	minister	detsember 2024
		Tänavaruumi uus standard, mis järgib ligipääsetavuse ja teisi kvaliteetse ruumi aluspõhimõtteid avalikus, sh tänavaruumis	kliimaminister	regionaalminister	minister	veebbruar 2025
		Analüüs ja ettepanekud ehitiste ligipääsetavuse märgise kasutuselevõtuks ja sidumiseks loamenetlusprotsessiga ehitisregistris	kliimaminister	regionaalminister	minister	detsember 2025
		Juhendid olemasolevate, sh ajalooliste hoonete ja ehitismälestiste ligipääsetavuse parandamiseks, mis arvestavad nende väärtuste säilimise ja muinsuskaitsete nõuetega	kliimaminister	kultuuriminister, regionaalminister	minister	detsember 2025
		Üleriigiline planeering "Eesti 2050"	regionaalminister	kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2026
9.1.15. Suurendame viipekeele-, kirjutus- ja kirjeldustõlke olemasolu riigi poolt rahastatud sündmustel, kultuuriüritustel ja asutustes.	Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi	Kultuuri ligipääsetavuse tegevuskava koostamine	kultuuriminister		minister	detsember 2024
9.1.16. Muudame perehüvitiste seadust, et suunata raha õiglasema ja kulutõhusama toetussüsteemi loomiseks.	Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika eesti rahva kestlikkuse ja heaolu tagamiseks	Perehüvitiste seaduse muutmise seaduse eelnõu	sotsiaalkaitseminister		Vabariigi Valitsus	täidetud (24.04.2023)
9.1.17. Suurendame riigi rahastust harvikaigusega laste raviks.	Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	Analüüs ja ettepanekud harvikaigustega laste ravi toetamise kohta	terviseminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	september 2023
9.1.18. Lapsehoolduspuhkusele tööle naasvale vanemale hüvitame haigus- ja hoolduspäevi vanema varasema sissetuleku, mitte töötasu miinimummäära alusel.		Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu	terviseminister	rahandusminister, sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	august 2023
9.1.19. Looame üksikvanematele tervikliku toetuspaketi: tõstame elatisabi 200 euroni kuus ja tagame vanema kaotanud lastele toitjakaotuspensioni asemel õiglasema toetuse.		Perehüvitiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (elatisabi tõus)	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (24.04.2023)
		Perehüvitiste seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (üksikvanemate toetamine)	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister	minister	juuni 2023

9.1.20. Tagame peredele, kes võtavad enda kasvatada vanemliku hooleta lapse, tugiteenuste riikliku rahastuse.	Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika eesti rahva kestlikkuse ja heaolu tagamiseks	Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (asendushooldus)	sotsiaalkaitseminister		Vabariigi Valitsus	märts 2024
9.1.21. Suuname lisaraha erivajadusega laste rehabilitatsiooni ja tugiteenustesse.		Heaolu arengukava 2023–2030 laste ja perede programmi elluviimine (rehabilitatsioon ja tugiteenused)	sotsiaalkaitseminister		minister	pidev tegevus
9.1.22. Tagame lapsendatutele õiguse teada oma päritolu.		Perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu	justiitsminister	sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
9.1.23. Toetame eestkostja rolli täitmist, vähendades asjatut bürokraatiat.		Pärnu MK üleriigilise eestkoste järelevalve osakonna käivitamine	justiitsminister		minister	juuni 2023
		Analüüs ja ettepanekud täisealiste eestkoste korralduse kohta	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister	minister	jaanuar 2024
	Analüüs ja ettepanekud bürokraatia vähendamise kohta eestkostja rolli täitmisel	justiitsminister	sotsiaalkaitseminister	minister	november 2024	
9.1.24. Tagame lastele ja peredele suunatud ennetusprogrammide jätkusuutlikku rahastuse.		Analüüs ja ettepanekud vanemlusprogrammide pakkumise ja jätkusuutliku rahastamise kohta	sotsiaalkaitseminister		minister	mai 2024
9.2. VAIMNE TERVIS						
9.2.1. Looime vaimse tervise abistusteemi kohest abi võimaldavad tõendus põhised psühhosotsiaalsed lähi- ja digitaalsed sekkumised.	Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda	Vaimse tervise astmelise abi süsteemi tegevuskava	terviseminister	sotsiaalkaitseminister	minister	november 2023
9.2.2. Töötame valdkondade üleselt välja laste ja noorte vaimse tervise parandamise lahendused. Suurendame koolipsühholoogi teenuse kättesaadavust.		Analüüs ja ettepanekud laste ja noorte vaimse tervise parandamise lahenduste kohta	sotsiaalkaitseminister	haridus- ja teadusminister, terviseminister, kultuuriminister, siseminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
9.2.3. Kujundame toimiva seiresüsteemi inimeste vaimse tervise toetamiseks suunatud tegevuste tulemuslikkuse väljaselgitamiseks.		Vaimse tervise seiresüsteem	terviseminister	sotsiaalkaitseminister	minister	november 2024
9.2.4. Laiendame vaimse tervise nõustamise ja kaasnevate teenuste kättesaadavust.		Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (psühhosotsiaalsed tugiteenused)	terviseminister	sotsiaalkaitseminister	minister	november 2023
		Kogukonnatasandi vaimse tervise teenuste jätkusuutlik rakendusmudel	sotsiaalkaitseminister	terviseminister, regionaalminister	minister	jaanuar 2025
9.2.5. Jätkame vaimse tervise häireid ja riskikäitumist ennetavate programmide toetamist.		Analüüs ja ettepanekud valdkondade ülese ennetuse kompetentsi arendamise ja tööpõhimõtete kohta	terviseminister	justiitsminister, siseminister, sotsiaalkaitseminister, haridus- ja teadusminister, kultuuriminister, regionaalminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024

9.2.6. Pakume haridus- ja noorsootöötajatele väljaõpet vaimse tervise esmaabi pakumiseks.		Toetuse andmise tingimused "Haridus- ja noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendõpe ning järelkasv"	haridus- ja teadusminister		minister	august 2023
		Õpetajate sotsiaal-emotsionaalsete oskuste koolitusprogrammi testimine ja mõju hindamine	terviseminister	haridus- ja teadusminister	minister	aprill 2024
9.2.7. Koostöös erinevate osapooltega loome pikaajalise plaani erinevate kõrgema etapi vaimse tervise teenuste osutamise täiendamiseks, sh ravikodud, päevaravi jms.		Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (psühhosotsiaalsed tugiteenused)	terviseminister	sotsiaalkaitseminister	minister	november 2023
		Suure abivajadusega ja kompleksprobleemidega lastele pakutavate ööpäevaringsete teenuste sisukirjeldus ning korraldus- ja rahastamismudel	sotsiaalkaitseminister	terviseminister	minister	aprill 2024
9.3. Tervishoid						
9.3.1. Viime 2023. aasta lõpuks läbi tervishoiu rahastamise analüüsi eesmärgiga tagada senisest laiapõhjalisem tervishoiu rahastamine ja jätkusuutlikkus. Otsime võimalusi kaasata tervishoiu erarahastust. Toetame solidaarse tervisekindlustuse jätkumist.	Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	Analüüs ja ettepanekud tervishoiu rahastamise jätkusuutlikkuse kohta	terviseminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
9.3.2. Uuendame tervishoiu digilahendusi ja arendame personaalset terviselugu, millega inimene näeb terviseinfot, rahalist kulu ning mille kaudu on võimalik saada tervisenõustamist. Eesmärk on suunata senisest rohkem tähelepanu ja ressursse haiguste ennetamisele ja patsiendikesksele tervishoiule.	Lõimime tervishoiu- ja sotsiaalteenused inimesekeskselt	Personaalmehaanika pikaajaline programm aastateks 2024–2034	terviseminister		minister	detsember 2023
		Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsus (e-tervise korralduse ja andmevahetuse aluspõhimõtted)	terviseminister	justitsminister	minister	jaanuar 2024
		Geeniandmetel põhineva personaliseeritud teenusega alustamine (rinnavähi sõeluuring)	terviseminister		minister	juuni 2024
		Töötajate tervisekontrolli otsuste digitaliseerimine	terviseminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	detsember 2025
9.3.3. Vaatame üle Eesti haiglavõrgu arenguvajadused, võttes aluseks analüüsi "Inimkeskne ja integreeritud haiglavõrk 2040" tulemused. Arendame terviklikku tervishoiuvõrgustikku, mis eeldab esmatasandi tervishoiu, haiglavõrgu ja erakorralise meditsiinivõrgu senisest tugevamat integreeritust.		Analüüs ja ettepanekud tervishoiuteenuste kvaliteedi ja hindamisinstrumentide süsteemi loomise kohta	terviseminister		minister	juuni 2024
		Uuendatud Eesti haiglavõrgu arengusuunad	terviseminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2024
		Uuendatud esmatasandi arengukava	terviseminister		minister	juuni 2024
		Uuendatud kiirabisüsteemi arengusuunad	terviseminister		minister	juuni 2024
		Uuendatud Eesti tervishoiusüsteemi arengusuunad	terviseminister		Vabariigi Valitsus	august 2024

9.3.4. Looe lihtsama õigusliku võimaluse patsienditestamendi koostamiseks.	Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	Analüüs ja ettepanekud patsienditestamendi koostamise õigusliku võimaluse lihtsustamise ja elulõpu otsuste määramise kohta	terviseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2024
9.3.5. Algatame koos arstide, meditsiinieetika ekspertide, patsiendiorganisatsioonide ja teiste osapooltega elulõpu otsuste määramise analüüsi.	Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	Analüüs ja ettepanekud palliatiivse ravi tervikliku teenuse väljaarendamise kohta	terviseminister	sotsiaalkaitseminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2024
		Analüüs ja ettepanekud patsienditestamendi koostamise õigusliku võimaluse lihtsustamise ja elulõpu otsuste määramise kohta	terviseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2024
9.3.6. Looe koostöös tervishoiuteenuse osutajate, Eesti Varude Keskuse ja Eesti Kaitsevägega tervishoiu tegevusvarude süsteemi.	Lõimime tervishoiu- ja sotsiaalteenused inimesekeskset	Analüüs ja ettepanekud tervishoiu tegevusvarude süsteemi kohta	terviseminister	kaitseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
9.3.7. Suurendame hambaravihüvitist.	Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	Analüüs ja ettepanekud hambaravihüvitiste muutmiseks	terviseminister		Vabariigi Valitsus	august 2023
		Vabariigi Valitsuse määruse "Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelu" muutmise eelnõu	terviseminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2023
10. Riigijuhtimine ja poliitilised küsimused						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Usaldus riigi institutsioonide vastu (Eurobaromeeter) (algase Vabariigi Valitsus 39%, Riigikogu 31% (2022), sihttase Vabariigi Valitsus 50%, Riigikogu 50% (2027))					
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
10.1.1. Jätkame mittestrateegiliste riigi osalusega ettevõtete erastamist ja koostame 2023. aasta lõpuks erastamisele minevate ettevõtete nimekirja.		Analüüs ja ettepanekud riigi osalusega ettevõtete erastamiseks	rahandusminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister, kliimaminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
10.1.2. Vaatame üle olemasolevate sihtasutuste ülesanded ja konsolideerime, kus võimalik. Muudame sihtasutuste juhtidele kohustuslikuks majanduslike huvide deklaratsiooni esitamise.		Analüüs ja ettepanekud majanduslike huvide deklaratsiooni esitamise sihtasutuste juhtidele kohustuslikuks muutmiseks	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud riigi asutatud sihtasutuste eesmärgipärasemaks juhtimiseks (asutaja ootustele vastamiseks) ja võimalikuks konsolideerimiseks	rahandusminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	märts 2024
10.1.3. Muudame konkurentsiameti ja TTJA rahastamismudelit moel, et turusalsised osalevad järelevalve finantseerimises, ning tugevdame seeläbi mõlema ameti järelevalve suutlikkust.		Analüüs ja ettepanekud Konkurentsiameti ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti rahastamismudeli muutmiseks	justiitsminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
10.1.4. Tugevdame erakondade ja poliitiliste organisatsioonide järelevalvet, et tagada poliitilise konkurentsi ausus ja läbipaistvus. Looe regulatsiooni mitteerakondlikele poliitilistele ühendustele.		Erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu	justiitsminister	rahandusminister, siseminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023

10.1.5. Muudame seadust, kehtestades reegli, et kriminaalkorras karistatud erakonnal vähendatakse riigieelarvelist toetust.
10.1.6. Täiendame presidendivalimise seadust, et võimaldada kandidaadi varasem ülesseadmine ning otsime Riigikogus poliitilist konsensust presidendivalimiste korralduse muutmiseks.
10.1.7. Viime läbi Riigikogu valimisringkondade muutmise, et tagada üleeestiline esindatus ja valimisringkondade tasakaalustatus. Võtame aluseks valimiskomisjoni ettepanekud ja teeme otsused 2023. aasta jooksul.
10.1.8. Kõik ministrid võtavad kohustuse leida kokkuhoiukohti ja teevad vajalike valdkondlike reformide plaani enne 2024. aasta riigieelarve arutamist.
10.1.9. Koalitsioon võtab eesmärgiks Riigikogu ja üldise poliitilise töökultuuri parandamise.
10.1.10. Täiendame lobistide regulatsiooni nii, et teada oleksid ka lobistide rahastajad. Võtame eesmärgiks luua Riigikogule lobistidega suhtlemise hea tava.
10.1.11. Kehtestame kantslerite ja asekanclerite maksimaalseks ametiaja pikkuseks kahekordse ametiaja ning muudame osakonnajuhatajate lepingud tähtajaliseks.
10.1.12. Otsime Riigikogu ülest poliitilist konsensust, et 16- ja 17-aastased noored saaksid osaleda Riigikogu valimistel.
10.1.13. Piirame üleregleerimist ja vähendame bürokraatiat.

Suurendame valitsemise ühtsust ja tagame riigi sujuva toimimise

Erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu	justiitsminister	rahandusminister	Vabariigi Valitsus	oktoober 2023
Vabariigi Presidendivalimise seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2024
Analüüs ja ettepanekud Riigikogu valimisringkondade muutmiseks	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2023
Kokkuhoiukava esitamine	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	juuli 2023
Lahendatakse Riigikogu tasemel				
Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele rakendamise analüüs ning vajadusel uuendamine	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	oktoober 2024
Avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister	justiitsminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
Lahendatakse Riigikogu tasemel				
Eesti EL poliitika 2023–2025 prioriteedid	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
Väärismetalltoodete seaduse muutmise seaduse eelnõu (ettevõtjatele kehtivate ebamõistlike nõuete kaotamine)	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
EL-ülesed ühekordse küsimise printsiibi alusel toimivad avaliku sektori e-teenused	majandus- ja infotehnoloogiaminister	haridus- ja teadusminister, sotsiaalkaitseminister, siseminister, justiitsminister, regionaalminister, rahandusminister, kliimaminister	minister	november 2025
Kestlikkuse aruannete esitamise automatiseerimine ja tööriist	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, kliimaminister, justiitsminister	minister	november 2025

		Üleminek andmepõhisele aruandlusele, mille tulemusena väheneb aruandluskohustus 25% võrra	majandus- ja infotehnoloogiaminister	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	minister	detsember 2025
10.1.14. Kaotame ära riigihaldusministri ja ettevõtlus- ja IT ministri koha. Korraldame ümber ministrite ja ministeeriumide tööjaotuse, et tulemuslikult juhtida rohereformiga kaasnevate eesmärkide saavutamist ja täita valitsusliidu poliitilisi eesmärgi. (Täpne tööjaotus on kirjas Lisas 1)		Peaministri korraldus	riigisekretär		Vabariigi Valitsus	täidetud (19.04.2023)
		Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu	riigisekretär	kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas	Vabariigi Valitsus	mai 2023
11. Justiitsküsimused						
Eesmärgi saavutamise näitajad (2027):	"Eesti 2035" mõõdik: Usaldus riigi institutsioonide vastu (Eurobaromeeter) (algase Vabariigi Valitsus 39%, Riigikogu 31% (2022), sihttase Vabariigi Valitsus 50%, Riigikogu 50% (2027))					
Valitsusliidu aluspõhimõtted						
11.1. Lihtsustame konkurentsikuritegude uurimist, et kaitsta meie majandust, ettevõtjaid ja tarbijaid. Tagame ausa ja vaba konkurentsi, võtame kiiremas korras vastu konkurentsõiguse jõustamise direktiivi ning laiendame analoogset menetlust teistesse järelevalvetesse.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Konkurentsiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2019/1 (11. detsember 2018) ülevõtmiseks	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	mai 2023
11.2. Jätkame kohtureformi, et muuta kohtute tegevus vähem bürokraatlikuks ning tõsta õiguskoele ja õiguselguse kvaliteeti, tagades kohtute enesekorralduse põhimõtte.		Analüüs ja ettepanekud kohtureformi elluviimiseks	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2023
11.3. Vähendame kohtute töökoormust läbi alternatiivsete lepitusmenetluste soodustamise ja kasutuselevõtmise.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Analüüs ja ettepanekud kohtureformi elluviimiseks	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	detsember 2023
11.4. Uuendame kriminaal- ja kohtumenetlust eesmärgiga kiirendada menetlust ning tagades kohtumenetluses osapooltele võrdsed õigused ja nende kaitse. Viime läbi kriminaalõiguse ja võistleva kohtumenetluse revisjoni.		Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	märts 2024
11.5. Oleme igasuguse vägivalda suhtes leppimatud ja muudame vastavalt põhiseadusele vaenu õhutamise karistatavaks, et oleks tagatud kõigi Eesti inimeste väärikus ja turvatunne. Sätestame, et kuriteo toimepanemine vaenu õhutamise eesmärgil on raskendav asjaolu karistuse määramisel.	Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda	Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu	justiitsminister	siseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
11.6. Viime karistusseadustiku seksuaalse enesemääramise vastased sütteod Istanbuli konventsiooniga vastavusse, võttes arvesse nõusoleku põhimõtet, et tagada seksuaalvägivalda ohvritele parem kaitse.		Analüüs seksuaalse enesemääramise vastaste sütteod vastavusest Istanbuli konventsioonile	justiitsminister	siseminister, sotsiaalkaitseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	detsember 2023

11.7. Täpsustame toimingupiiramise rikkumisega seonduvat regulatsiooni ja suurendame teadlikkust võimalike rikkumiste vältimiseks.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Korruptsioonivastase seaduse analüüs	justiitsminister	siseminister	minister	detsember 2023
11.8. Tagame rikkumisest teavitajatele senisest selgema õigusliku kaitse.		Rikkumisest teavitaja kaitse seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2019/1937 (23. oktoober 2019) ülevõtmiseks	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	juuni 2023
11.9. Ennetame inimeste sattumist ebaõiglastesse võimalikesse. Selleks loome positiivse krediidiregistri, keelustame hasartmängude, veebiennustumängude ja kiirilaenude reklaamid ning tagame järelevalve ja võlanõustamisteenuse.	Kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi	Hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu	rahandusminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
		Krediidiinkasso ja -ostjate seaduse eelnõu (direktiivi 2021/2167 ülevõtmine)	rahandusminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
		Reklaamiseaduse muutmise väljatöötamiskavatsus	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Positiivse krediidiregistri võimalike optimaalsete tehnoloogiliste lahenduste analüüs	rahandusminister		minister	märts 2024
		Ettepanekud positiivse krediidiregistri õigusliku raamistiku kohta analüüsi baasil	rahandusminister	justiitsminister	minister	mai 2024
		Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise väljatöötamiskavatsus (võlanõustamisteenuse arendamine)	sotsiaalkaitseminister	rahandusminister, justiitsminister	minister	november 2024
11.10. Kaasajastame uimastipoliitika põhimõtted ning vaatame selleks üle karistuspoliitika, ennetusmeetmed ja sõltuvusravi võimalused.	Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakud ja käitumise tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist	Eesti narkopoliitika aastani 2030 valge raamatu rakendamine	siseminister	terviseminister, sotsiaalkaitseminister, justiitsminister, haridus- ja teadusminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
11.11. Võtame erilise tähelepanu alla pere- ja soopõhise vägivalda vähendamise, peame oluliseks ohvrite toetamist, tugikeskuste stabiilset rahastamist, spetsialistide koolitamist ja tõendus põhiste vägivaldaennetusprogrammide rakendamist.	Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda	Lähisuhtevägivalda ennetamise ja vähendamise tegevuskava 2024–2027	siseminister	justiitsminister, sotsiaalkaitseminister	minister	november 2023
		Vägivaldaennetuse kokkuleppe 2021–2025 tegevuste mõjuanalüüs ja vajaduse korral uuendamine	justiitsminister	haridus- ja teadusminister, sotsiaalkaitseminister, siseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	november 2025
11.12. Kaitseme lapsi, õpetajaid ja lähisuhtevägivalda ohvreid küberkõrvaldamise eest. Kasutame võimalusi nii rahvusvahelise koostöö suurendamiseks, õigusruumi täiendamiseks kui küberkõrvaldamiseks koostöös ühismedia platvormidega.		Lähisuhtevägivalda ennetamise ja vähendamise tegevuskava 2024–2027	siseminister	justiitsminister, sotsiaalkaitseminister	minister	november 2023

		Vägivallaennetuse kokkuleppe 2021–2025 tegevuste mõjuanalüüs ja vajaduse korral uuendamine	justiitsminister	haridus- ja teadusminister, sotsiaalkaitseminister, siseminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	november 2025
11.13. Uuendame ja täiendame kogu andmetega seotud seadusandlust, tagamaks õiguspärased alused andmete riskkasutamiseks, andmemajanduseks, avaandmete ja tehisintellekti kasutamiseks. Suurendame andmepõhist otsustamist ja personaliseeritud avalike teenuste hulka.	Suurendame valitsemise tihtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Andmevaldkonna tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister	riigisekretär, justiitsminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Nõusolekuteenuse seaduse eelnõu	majandus- ja infotehnoloogiaminister, justiitsminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
		Analüüs ja ettepanekud avaliku teabe seaduse rakendamise kohta	justiitsminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	minister	märts 2024
11.14. Läheme andmete ühekorde andmise printsüübist ja teeme inimesele lihtsamaks teda puudutavate andmete kontrollimise ja vajadusel kustutamise.		Analüüs ja ettepanekud inimkeske andmehalduse kontseptsiooni arendamise kohta	majandus- ja infotehnoloogiaminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	veebruar 2024
11.15. Kaasajastame andmete haldust, lihtsustame oluliselt avalduste esitamist teenustes, millele inimesel on ilmselge õigus. Automatiseerime erinevatele avaldustele ja taotlustele vastamise ja arendame ka muid elektrooniliste haldusmenetluste võimalusi.	Parandame riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning vaatame üle vastutuse jaotumise	Andmevaldkonna tegevuskava	majandus- ja infotehnoloogiaminister	riigisekretär, justiitsminister, rahandusminister	Vabariigi Valitsus	jaanuar 2024
		Märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse muutmise seadus	justiitsminister		Vabariigi Valitsus	september 2023
11.16. Lühendame avaliku sektori maksimaalse vastamistähtaaja seniselt 30-lt päevalt 15-le päevale.	Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul	Väärtpaberituruse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu direktiivi 2022/2381 (23. november 2022) ülevõtmiseks ja riigifirmade nõukogudes soolise tasakaalu suurendamiseks	rahandusminister	majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2024
		Asjaomaste seaduste eelnõud palkade läbipaistvuse direktiivi ülevõtmiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister	rahandusminister, justiitsminister	Vabariigi Valitsus	november 2025
		Palgapeegli digilahenduse II etapp tööandjate toetamiseks	majandus- ja infotehnoloogiaminister		minister	mai 2026
		Heaolu arengukava 2023–2030 soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programmi elluviimine	majandus- ja infotehnoloogiaminister	sotsiaalkaitseminister	minister	pidev tegevus

11.18. Soodustame organisatsioonide liitumist mitmekesisuse kokkuleppega, sealjuures näitame avaliku sektoriga eeskju mitmekesisuslepe rakendamisel.		Analüüs ja ettepanekud mitmekesisuse kokkuleppega liitumise soodustamiseks ning regionaalse mõõtmise suurendamiseks väljaspool pealinna	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	märts 2024
		Ülevaade mitmekesisuse kokkuleppe rakendamisest avalikus sektoris	majandus- ja infotehnoloogiaminister		Vabariigi Valitsus	märts 2024
11.19. Ühtlustame kõikide diskrimineerimisega seonduvate tunnuste kaitse vastavalt põhiseadusele.	Suurendame valitsemise tihtsust ja tagame riigi sujuva toimimise	Võrdse kohtlemise seaduse ja muude seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister, majandus- ja infotehnoloogiaminister	Vabariigi Valitsus	november 2023
11.20. Muudame kodakondsuse seadust, et võimaldada Eestis sündinud alaealistel lastel, kelle vanemad või vanem ei ole Eesti kodanikud, saada sünnijärgsele kodakondsusele lisaks ka Eesti kodakondsus naturalisatsiooni korras juhul, kui nende vanemad või last üksi kasvata vanem on Eestis püsivalt elanud enne 20. augustit 1991. Mitme kodakondsusega Eestis püsivalt elavad lapsed peavad pärast 18-aastaseks saamist kolme aasta jooksul otsustama, kas nad säilitavad Eesti või muu riigi kodakondsuse.	Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul	Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu	siseminister		Vabariigi Valitsus	august 2023
11.21. Töötame koostöös riigiõiguse ekspertidega välja õigusliku raamistiku Vene Föderatsiooni ja Valgevene kodanike valimisõiguse peatamiseks kohalike omavalitsuste valimistel ilma põhiseadust muutmata.	Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ning tagame julgeoleku ja turvalisuse	Analüüs ja ettepanekud Venemaa Föderatsiooni ja Valgevene kodanike valimisõiguse peatamiseks kohalike omavalitsuste valimistel	justiitsminister	siseminister, välisminister, kultuuriminister	Vabariigi Valitsus	juuni 2023
11.22. Muudame perekonnaseadust selliselt, et abielu sõlmitakse kahe täiskasvanud inimese vahel.	Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika eesti rahva kestlikkuse ja heaolu tagamiseks	Perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu ja kooseluseaduse rakendusaktid	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (15.05.2023)
11.23. Võtame vastu kooseluseaduse rakendusaktid.		Perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu ja kooseluseaduse rakendusaktid	sotsiaalkaitseminister	justiitsminister	Vabariigi Valitsus	täidetud (15.05.2023)